

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԴ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 16, 1901

ԹԻԻ 11

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երեւ
Հիմա է Լուսազոյն ժամանակը	93
Ի՞նչ Պիտի Ընեմք	93
Կրօնական Գործակցութիւն	93
Սրբազան Բանաստեղծութիւն	95
Զօրութիւն Տուող Աշօթք	95
Կրակի Վրայ Քալել	95
Քաջիւրներուն Ստանին Օրէնքները	96
Այլուայրք	96
Մեկնակետք	96
Ի՞մ Կեանքիս Պատկերը	98
Հանդէս Քաղաքական	99
Գրամական	100

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դրամ արծաթ, օտար երկիրներու համար 1 1/2 տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ քերթի գինն է 30 փարա: Ամսաքերթին տարեկան գինն է 6 դրամ ամէն տեղւոյ համար, թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ ան Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝ ան Տր. Ջ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտինարաց Ընկերութեան Կողմէն
Ջ. Ք. ԿՐԻՆ, ՄՐՏՈՒՍԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԵՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

«ՀԻՄՍ Ե ԼԱԻԱԳՈՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿ»

«Հին բարի ժամանակներ» ասացուածը շատ կը լսենք, մանաւանդ այնպիսիներէ՝ որոնց մազերն այն ժամանակ թուի էին, իսկ այժմ ճերմակ են: Բայց մարդիկ մոռնալու հակամէտ են: Արդի ժամանակը սուտածը նախորդէն գէշ չէ: Ընդհանուր առումով, աւելի աղէկ ալ է որոշապէս: Հարկը տարի ետքը պիտի խօսուի 1901ի հին բարի ժամանակներուն վրայ, երբ ջերմ կրօնասիրութիւն կար, եկեղեցականներ իրենց պաշտօնին նուիրուած էին, քաղաքականութիւնն աւելի մաքուր էր, մարդասիրութիւնն աւելի առատ էր, և մարդիկ առ հասարակ աւելի աւաքինի էին քան շնորհաց այն 2000 թուականին: Իրենց ժամանակին շատ մօտ ըլլալով որոշ կը տեսնեն մարդիկ անոր թերութիւնները և անհանգիստ կ'ըլլան, բայց հեռաւորութիւնը դիւթիչ հմայք մը կ'ընծայէ անցեալի հեռապատկերին:

Լուսազոյն ընթացքն է համակրիլ մեր ժամանակին և հաւատք ունենալ անոր

վրայ, խնդութեամբ գնահատելով ինչ բարի բան որ ունի իր մէջ, և ամէն ճիգ թափելով ուղղելու համար ինչ չար բան որ կայ անոր մէջ, վստահ ըլլալով թէ Աստուծոյ գործը միշտ կը յառաջանայ և ստիպուած է յառաջանալ, քանի որ Ան իր աթոռին վրայ բազմած է, և ինչ խժժող ու յուսահատ անոնք միայն կ'ըլլան որոնք չեն յաջողիր անոր հետ յառաջանալ: Աստուծոյ նախախնամութեան հաւատացող և անոր սիրոյն վստահող բոլոր մարդոց համար միշտ հիմա է լուսազոյն ժամանակը:

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸՆԵՄՔ

Ամէնքս ալ կ'ուզենք բան մը, մեծ բան մը ընել: Ամէնքս ալ ստեղծողի բնազդ ունինք: Շատ կանուխ կը բողբոջի այդ մանկիկին մէջ, որ դեռ ինքզինք չճանչցած՝ կը սկսի բան մը ընել: Այն ծնողներ որոնք իրենց զաւակները պատրաստ խաղալիկներով կ'ողողեն՝ չարաչար կը սխալին, վասն զի այդ ընթացքով կոկոնին մէջ կը չորցնեն ստեղծողի այս սքանչելի բնազդը: Շատ անգամ լուսազոյն բանն է թողուլ որ տղան ինք չինէ իր խաղալիկները՝ որչափ հնար է:

Ստեղծելու այս տենչը, եթէ պատշաճապէս արծարծուի, հետզհետէ կը զօրանայ և չափահասութեան աղնիւ տեսնչերէն մին կ'ըլլայ: Ամէնքս ալ բնականապէս կը կարեկցինք և կը փութանք ձայնակցիլ Սաղմոսերգութիւն, երբ կ'աղաղակէ, «Տէր, ձեռքերնուս գործքը հաստատէ մեր վրայ, մեր ձեռքերուն գործքը հաստատէ»: Սն տղայ չէ այլևս, բայց կ'ուզէ բան մը ընել, բան մը որ տեսէ:

Գրեթէ ամէն մարդու համար ստիպողական հարցումը սա է, «Ի՞նչ ընեմք»: Շուտ կ'ըմբռնենք թէ մեծ ստեղծողները շատ քիչ են, և շատերս կանուխ կը համոզուինք թէ մեր գործը կրնայ միայն սովորական բան մը ըլլալ հանճարի քիչ գրոշմ կրող: Եթէ գիրք գրենք, ընթերցողներ պիտի մուրանք: Եթէ քարոզ խօսինք, սրահը չլեցուիլ ունկնդիրներով: Եթէ կրօնական բարենորոգումներ ջատագովենք, հանրութեան ստուար

մասը չխանդավառիր մեր ուղերձներով: Սովորական մահկանացուներս ինչ կրնանք ընել որ բան մը ընելու մեր այս բնածին փափաքն ի գործ դրուի:

Ամենուս ալ լաւ չըլլար ջանալ այն բանն արտադրել որու կը կարօտի աշխարհ ամենէն աւելի՝ գիրքերէ, քարոզներէ և պատկերներէ աւելի մեծ, բարի կեանքեր: Դժուար է արդարեւ այս գործը ծանր, ցաւաղին և յուսահատական անշուշտ: Երբեմն արդարեւ չնշարուիր և հրատարակուիր, երբ արտադրուած է: Սակայն ասոր համար եկած ենք աշխարհ: Այս է միակ արտադրուած թիւը որով իրականապէս կ'որոշուի թէ յաջող ենք թէ անյաջող: . . . Մարդոց և հրեշտակներու լեզուներով չէր խօսեր, ամէն գաղտնիք հասկնալու չափ դիտուած թիւն չունէր, չէր գրեր այնպէս որ բոլոր աշխարհ գնէր անոր գիրքերը, բայց այնպէս ապրեցաւ որ իր միջոցով մարդիկ կը սորվէին նոր և բարձր կեանք վարել և իր կեանքով ուրիշներու թողուց շնչելու սուրբ մթնոլորտ մը:

Այս կարելի է աշխարհի ամէն կողմը, և կարելի է ընելով հանդերձ միւս գործը, ինչ ալ ըլլայ այն: «Սուրբեր ըլլալու կանչուած», ահա տիեզերական կոչումը: Միայն քիչերս կոչուած ենք քարոզել, ուսուցիչ կամ գրող ըլլալ: Արհեստի պարապողներէ շատեր հասարակ գործ միայն կ'արտադրեն: Բայց ամենուս կ'ուղղուի Աստուծոյ մեծ հրաւերը՝ «Կեանք շինեցէք»: Մենք կը պատասխանենք, «Ո՛հ, հողւոր տեսակէտով ամէն բան մեղի դէմ է: Մեր պարագաները չեն նպաստեր մեզի: Մեր բնութիւնը խիստ է և յամառ: Մեր ընկերակիցներն անհաճոյ են: Մեր կեանքի ոլորտը շատ նեղ է: Նիւթական նեղութիւններով չըջատուած ենք»: Այդպէս կը թուի: Բայց ոչ մէկուն կեանքը վսեմ եղաւ առանց ճիշտ այդ հողեկան և մարմնական ձախող պարագաներուն ենթարկուելու:

ԿՐԾՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

[Խմբագրական]

Թղթակից մը հետեւեալ հարցումները կ'ուղղէ մեզի:

1. «Երիտասարդաց Բրիտանական Ընկերակցութիւնը մասնաւոր եկեղեցւոյ մը

կը պատկանին, եթէ ոչ՝ անյարանուանական կազմակերպութիւններ են հոգեւորութիւն զարգացնելու նպատակով: 2. Տարբեր յարանուանութիւններէ բաղկացեալ ընկերակցութիւնը կրնան ունէ եկեղեցւոյ պաշտպանութեան տակ առնուիլ, եւ նոյն ատեն իրենց սեպհական նպատակին ծառայել եւ ոչ թէ պաշտպանող եկեղեցւոյն յարանուանական նպատակներուն: 3. Եկեղեցին, իր պաշտպանութեան տակ գտնուող տարբեր յարանուանութիւններէ բաղկացեալ ընկերակցութիւնը իր յարանուանութեան ծառայեցնելու համար, եթէ յայտնի կամ գաղտնի աշխատի, ուղիղ ընթացք բռնած կ'ըլլայ ընկերակցութեան հանդէպ:»

Կ'ուզենք այս հարցումներուն առթիւով քանի մը դիտողութիւններ ընել յօդուածիս խորագիրը կազմող ընդհանուր նիւթին վրայ: Գործակցութիւն հարկ է անհատ եկեղեցիին մէջ: Ասոր կը հաւանին ամէն Քրիստոնեաներ: Եւ սակայն ոմանց տեսութեամբ, աշխարհականէ ակնկալելի գործակցութիւնը շատ սահմանափակ է բնութեամբ: Աշխարհականը պարտի դրամ տալ ի նպաստ հոգեւոր պաշտօնէութեան, եկեղեցիի շինութեան գործերու եւ հոգեւոր ուրիշ նպատակներու: Սակայն զուտ կրօնական գործը գրեթէ ամբողջովին կղերին ձեռքն է: Ինչպէս մեզ սնուցանող հացը պատրաստողը հացագործն է որ իր յաճախորդներէն դրամ միայն կ'ուզէ ալիւրը եւ վառելանիւթը գնելու եւ իր ընտանիքը պահելու համար, եւ ինչպէս մեր զոհաստները պատրաստողը դերձակն է որ դրամ միայն կ'ուզէ կերպարը եւ իր արհեստին հարկաւոր գործիքները գնելու եւ էջ ընտանիքը պահելու համար, նոյնպէս է, ոմանց տեսութեամբ, կղերին գործը, Կղերականը կը սնուցանէ մեր հոգիները երկնային հացով եւ կը հագուեցնէ զանոնք արդարութեան զգեստով եւ կ'ուզէ միայն նպաստ մը ընդունիլ իր նիւթական պէտքերն հոգալու համար: Կամ թերեւս աւելի լաւ պիտի բացատրենք այսպիսիներու զաղափարը, եթէ ըսենք թէ կղերականը նման է բժշկին որ մեր հիւանդ հոգիներուն դեղ կը գրէ: Կ'առնենք ապաշխարանքի դեղը զոր ան կու տայ, եւ կրնայ զառն դեղ ըլլալ, բայց կղերին գործն է մեզ առողջացնել:

Միւս եւ ըստ մեզ աւելի ուղիղ գաղափարը եկեղեցւոյ նկատմամբ՝ անոնցն է որոնք կղերականի եւ աշխարհականի միջեւ տարբերութիւն գնելով հանդերձ նուազ կը ծանրանան այդ տարբերութեան վրայ: Կը նկատեն եկեղեցին իբրեւ գործակցական ընկերակցութիւն մը, որու բոլոր անդամները մէկ նպատակի համար աշխատելու են: Եւ այդ նպատակն է եկեղեցիին բերել անոր միացած ընտանիքներուն բոլոր անդամները, կամ բոլոր այնպիսիներ որոնց հոգեւոր պէտքերն ուրիշ կերպով չեն հոգացուիր, եւ որոնք կրնան օգտուիլ եկեղեցիին ազդեցութենէն եւ հոգածութենէն: Այս է եկեղեցիին նպատակին մէկ մասը, բայց թուով անօժմէ աւելի կարեւոր բան մը կայ: Սա է որ անոր բոլոր անդամները աճին սրբութեամբ, նկարագրի գեղեցկութեամբ եւ Քրիստոսի մեր կատարեալ Օրինակին նմանութեամբ: Արդ, այս է գործակցութիւն մը, որու մէջ բաժին ունենալու է եկեղեցւոյ մէջ մի անդամ, նոյն իսկ ամենէն աղքատը եւ ամենէն տկարը: Հովուին բաժինն առ հասարակ աւելի կարեւոր է քան ունէ աշխարհականի բաժինը, թէեւ մենք տեսած ենք այնպիսի եկեղեցիներ, ուր օգտակար աշխարհականի մը հե-

ռացումը թերեւս աւելի աղետաբեր պիտի ըլլար քան հովուին կորուստը: Սակայն ընդհանրապէս հովուը եկեղեցիին մէջ ամենէն կարեւոր եւ ամենէն օգտակար անձն է, բայց ոչ իբրեւ բոլոր գործը կատարողը, այլ իբրեւ մէկը որ ուրիշներու կը ներշնչէ Տէրոջ գործին նուիրուելու ոգին եւ անոնց կ'առաջնորդէ այդ գործին մէջ: Ինչպէս գործաւորն մը մէջ վերատեսուէն աւելի կարեւոր է քան արհեստ գործաւորը, ինչպէս արհեստի մէջ վարպետը աւելի կարեւոր է քան իր օգնականը կամ աշակերտը, նոյնպէս է հովուը: Սակայն գործարանին հապարակ գործաւորը եւ վարպետ արհեստաւորին օգնականը գործին մէջ մաս ունին եւ անհրաժեշտ են, սոյնպէս է նաեւ ամենէն խոնարհ աշխարհականը: Այդիկն մէջ գործող մշակներուն առակը լոկ կղերականներուն համար չիօտուեցաւ, այլ եւ բոլոր Քրիստոնեաներուն համար: Եւ այն եկեղեցին է ամենէն յաջող, ուր ամենէն կատարեալ կերպով կը տիրէ գործակցութեան ոգին, ուր ամէն ոք պատասխանատուութիւն կը զգայ եկեղեցւոյ գործին մէջ իր ունեցած բաժնին համար եւ իր բաժինը կը կատարէ ամենայն հաւատարմութեամբ եւ գործակցութեան ճշմարիտ ոգիով առանց ուրիշներու հանդէպ նախանձու զգացման, այլ գործակցելով անոնց իբրեւ անդամ մը նոյն համերաշխ հոգեւոր մարմինին:

Բայց ասկէ աւելի ընդարձակ գործակցութիւն մը բաղձալի է, եւ զայս զգալով եկեղեցիներն առաջնորդուած են միութիւններով, երիցական ժողովներով, եւն. իրարու միանալ իրարու օգնելու եւ իրարմէ օգտուելու համար: Կը յուսանք թէ մեր Աւետ. եկեղեցիները այսօրինակ գործակցութեամբ պիտի կրնան ապագային մէջ իրարու աւելի օգտակար ըլլալ քան զոր եղան անցեալին մէջ: Բանի որ արտաքին դրամական օգնութեան յոյսը կը նուազի, մեր եկեղեցիներուն եւ ժողովուրդներուն փոխադարձ օգնականութիւնը աւելնալու է: Անոնք իրարու բեռները կրելու են եւ զգալու են թէ իրենք կը կազմեն մարմին մը որ կանչուած է Քրիստոսի ծառայել՝ անոր եկեղեցին շինելով եւ անոր ճշմարտութիւններուն վկայելով:

Ասոնք ամէնա ալ կ'ընդունինք: Ոչ ոք կ'ուրանայ գործակցութեան պէտքը նոյն եկեղեցւոյ մէջ եւ նոյն յարանուանութեան վերաբերող եկեղեցիներու միջեւ: Բայց կայ դեռ ալ աւելի ընդարձակ գործակցութիւն մը, որ մեծ մասամբ վերջին դարու արտագրութիւնն է: Թերեւս կ'ուզենք որ Քրիստոնէական եկեղեցւոյ միայն մէկ յարանուանութիւն ըլլար, բայց շատ կայ եւ ողջերէս ոչ մին երեք պիտի տեսնէ զանոնք յարանուանական մէկ անունի տակ միացած: Անձնական եւ ազգային ճաշակի եւ զգացումներու տարբերութիւններ կան, որոնք թերեւս մինչեւ ժամանակի վերջը պիտի յաւերժացնեն արտաքին այս բաժանումները: Եւ քանի որ Քրիստոնեաներ կան տարբեր անուններով եւ Աստուծոյ կը ծառայեն տարբեր ձեւերով, ինչ պիտի ըլլան անոնց փոխադարձ յարաբերութիւնները: Անցեալին մէջ յոյժ մեծ մասամբ փոխադարձ թշնամութեան կամ գէթ կասկածի եւ անտարբերութեան յարաբերութիւններ էին անոնք: Բայց վերջին քանի մը տարիներու մէջ բարի շատ մարդիկ զգացին թէ այս վիճակը ուղիղ չէ եւ պատիւ չբերեր Քրիստոնեայ անուան: Ուստի ջանացին այս անպատուութիւնը բառնալ՝ եկեղեցւոյ տարբեր ճիւղերուն գործակցել տալով ի նպաստ ամէն բանի որ բարի է:

Այս ջանադրութեան մէկ երեւոյթն եղաւ Աւետարանական Դաշնակցութեան եւ Ե. Ք. Ընկերակցութեան նման անյարանուանական մարմիններու կազմութիւնը: Քրիստոնէական գործակցութեան այս կազմակերպութիւններուն յաջողութեան համար անհրաժեշտ են

1. Դերագոյն յարգանք հանդէպ կրօնքի էական բաներուն: Մարդիկ կան կրօնական գործի անխնայ եռանդով վառուած, որոնք բոլոր իրենց ոյժերը կը նուիրեն միջոտութեան մէկ ձեւը, կամ շարժումն առաջին օրուան տեղ եօթներորդը սուրբ պահելու հարկը պաշտպանելու: Իրենց պզտիկ միտքերն այնչափ նեղ են, կամ իրենց դաստիարակութիւնն այնչափ միակողմանի է որ չեն կարող ըմբռնել թէ, նոյն իսկ եթէ իրենց տեսութիւններն ուղիղ ըլլան, լոկ երկրորդական կազմակերպութիւն ունին այս բաները: Մեր կրօնքին մէջ գլխաւոր բաներն են զՔրիստոս փառաւորել իբրեւ աշխարհի Փրկիչը եւ սուրբ նկարագրի տիրանալ եւ գեղեցիկ ու օգտակար կեանքեր վարել տալ բոլոր անոր հետեւողներուն: Այս մարդը որ չէ կարող հասկնալ թէ ասոնք են «աւելի կարեւոր բաները», այլ կը պնդէ աւելի կարեւորութիւն ընծայել իր անանուխի, անխոնի եւ չամանի տասանորդը տալուն, չէ կարող գործակցել ուրիշ եկեղեցիներու վերաբերող անձերու հետ:

2. Փոյթ եւ յօժարութիւն՝ ուրիշներու բարի հանգամանքները ճանչնալու: Երբ երթանք եկեղեցի մը, ուր պաշտամունքի ձեւը տարբեր է անկէ որու սովորած ենք մենք, տարբերութիւնն է որ ամենէն առաջ կը դրաւէ մեր ուշը: Բայց երբ կանգ առնենք եւ մտածենք, կը տեսնենք թէ կը պաշտեն անոնք երկնաւոր նոյն Հայրը եւ Աստուածային նոյն Փրկիչը զոր մենք կը պաշտենք, թէ կրնանք մենք ալ միանալ անոնց մեղքի խոստովանութիւններուն, կրնանք մենք ալ ամէն ըսել անոնց աղօթքներուն մեծ մասին, եւ թէ օգտակար ճշմարտութիւն կը քարոզուի անոնց ամպիոնէն: Անցեալին մէջ դժուարութիւնը սա էր որ տարբեր եկեղեցիներու վերաբերողներ կարող չէին անկողմնակալութեամբ ուսումնասիրել իրարու բնութիւն: Եւ շատ մարդիկ, երբ իմացան թէ ուրիշ եկեղեցիներու վերաբերողներ իրենց հետ միաբան են ամէն էական բաներու մէջ, մեծ ցնծութիւն զգացին որպէս թէ օտար երկրի մէջ ազգական եւ վաղեմի բարեկամ գտած ըլլալին:

3. Պէտք է յօժար ըլլալ ուրիշներու թող տալու որ իրենց դրութեամբ գործեն ցորչափ ժամանակ կը գործեն Վարդապետին համար: Թերեւս մեր դրութիւնը լաւագոյն կը համարինք մենք, բայց անոնք իրենցը կը նախընտրեն, վերջապէս մեծ բանն է նպատակը որու կը դիմեն կեանքին մէջ, եւ ոչ ճամբան որով այդ նպատակին կը դիմեն: Եթէ ամէնքդ դէպ ի նոյն երկնային տունը կը ճամբորդեն, թող մէկը ոտքով երթայ, ուրիշ մը ձիով եւ դարձեալ ուրիշ մը հեծանիւով: Եթէ ամէնքդ հնձող են աշխարհի մեծ հուռնձքի արտին մէջ եւ անգին հոգիներ կը ժողովեն կը տանին Տէրոջը շտեմարանը, թող մէկը մանգաղ գործածէ եւ ուրիշ մը հնձող մեքենայ:

4. Կատարելի հոգեւոր գործին մեծութեան վրայ հարկ է այնպիսի զաղափար մը ունենալ որ մեղի զգացնէ թէ բոլոր մեղի հետ գործողներուն օգնութեան կարօտ ենք: Այս գործը պիտի երջանկացնէ եւ բարեութ, աշխարհը: Չարին զօրութիւնները մեծ են, աղ-

դեցուծութիւնները որոնք զմարդիկ անձնասիրութեան եւ մեղքի կ'առաջնորդեն՝ անհամար են, եւ զԱստուած ու իրենց ընկերները իրականապէս բոլոր սիրողներն հրաւիրուած են միանալ այս չար աղբիւրներէն մարդիկ ազատելու դործին մէջ։ Ամերիկայի մէջ բարի Բողոքականներ, Կաթոլիկներ եւ Հրեաներ անժողովալութեան չարքը սահմանափակելու նման նպատակներով կը միանան իրարու հետ։ Ամէն բարի գործի համար ոեւէ հաւատքէ եղողներու հետ ընթանանք մենք այնչափ որչափ կը յօժարին անոնք գործել մեզի հետ։ Եւ Աւետարանը աշխարհի չորս ծայրերը տանելու աւելի զուտ կրօնական գործը զոր Բրիտանոս յանձնած է իր եկեղեցիին՝ այնչափ մեծ է որ ամէն հաւատացեալի օգնութեանը պէտք կայ։

Յ. Այս գործակցական ձեռնարկին մէջ ամէնքը աշխատելու են նոյն նպատակին համար, այսինքն Բրիտանոսէական կենցաղի մէջ իրարու օգնելու եւ երիտասարդները փորձութիւններէ ազատելու եւ ինկածները մեղքի կեանքէ վերելու համար։ Ե. Բ. Ընկերակցութիւններու մէջ, օրինակի համար, մարդիկ կը միանան ոչ իրրեւ Բողոքականներ կամ Ժողովականներ կամ Երիցականներ, այլ իրրեւ Բրիտանոսներ։ Ընկերութեան անդամակցութիւնը իրրեւ յարանուանական տարածման միջոց գործածելով անհնար կը դառնայ գործակցութիւնը եւ անպատիւ կ'ըլլայ։ Այսպիսի պատահականութիւն մը կը նմանի անոր, ուր քանի մը մարդիկ կը միանան զրամ հաւաքել բարի նպատակի մը համար եւ իրենցմէ մին կը ջանայ գրպանել հաւաքուած գումարին մէկ մասը, կամ գէթ իր անձնական շահուն կամ պատուին նպաստող կերպով մը գործածել զայն։ Անգղիոյ եւ Ամերիկայի մէջ Ե. Բ. Ընկերակցութիւնները վաղուց իսկ անցած են այդ անձկամտութեան շրջանը։

ՍՐԲԱՋԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

(Արշ-Կէր)

ՍԵՐ ՅԵՍՈՒՍԻ

Գ.

Սիրտս հարցումներու բազմութեամբ կը խռովի։ — ով Յիսուս, ինչո՞ւ դուն ամենուն արցունքները սրբեցիր, ու քու աչքիդ առունները չի ցամքեցան։ Իրաւ չէին քու դահիճներդ՝ երբ ըսին, «Ուրիշները ազատեց ու ինքզինքը չի կրնար ազատել»։ Մեզի օգնելու համար ամէն օգնութենէ զրկուելով էիր անպատճառ։ Ինչպէ՞ս կրնայիր ուրախութիւն ներշնչել քու վհատած աշակերտներունդ՝ մինչ դուն մահու չափ տրտում էիր։ Ինչպէ՞ս կրնայիր հարստացնել ուրիշները՝ մինչ դուն ինքդ տեղ մը չունէիր որ հոն գլուխդ դնէիր։

Ամէնուն ցաւերը բժշկեցիր, ինչո՞ւ անկարող եղար քու արիւնշուայ վերքդ բուժել։ Ո՞վ քեզ անկարող ըրաւ։ Ո՞հ, ինչո՞ւ չի կրցար մեղմել կսկծանքը փուշերու խոցերուն, ու մանաւանդ ցաւը այն ծակծկող բարոյական փուշերուն՝ որ մարդոց ու, նոյն իսկ, բարեկամաց ձեռքերը միեկտեղ հոգիդ մէջ։

Ո՞վ առաջնորդեց քեզ, Փրկիչս, այդ մոլոր, մանուածապատ ձամբան Գիթսեմանի։ Ո՞վ անցուց քեզ խորունկ, մութ հեղեղատը «Կեդրոնի»։ Ինչպէ՞ս գտար ձամբան, այդ անսովոր ձամբան, որուն վրայ մարդու ոտից հետք մը չի կար, ուրկէ մինակ, միամիտակ դուն կոխեցիր անցար։ Ինչպէ՞ս սրտէդ դուրս թոցուցիր այն զարհուրելի աղօթքը, ամէն

աղօթքներու աղօթքը, — «Քու կամքդ ըլլայ»։ Ինչո՞ւ, ահ, ինչո՞ւ։ ո՞վ պիտի բացատրէ այս միջին գաղտնիքները։ Ո՞վ պիտի լուծէ այս առեղծոսածային խրթնութիւնները։ Ինչո՞ւ չեմ կրնար հասկնալ, ով Յիսուս։

«Բանգի, պատասխանեց Հոգին, չես կրնար չափել, չես կրնար հասկնալ սէրը Անոր»։ Սէր, սէր, անոր ըրէք այս հարցումները։ անոր ուղղեցէք այս անվերջ ձիւնները։

Օ՛հ, ուրեմն, մեզ սիրելու համար ինչե՞ր ըրիր, ու ինչե՞ր ելաւ։ Քեզի պէս մէկը չաղքատացաւ։ ամենէն մեծ չունեւորը դուն եղար, քանզի քեզի պէս ունեւոր չի կար։ Քեզի չափ մարդ զիջում չըրաւ, մարդ չի խոնարհեցաւ։ քանզի քեզի պէս բարձր մէկը չի կար։ Քեզի նման մէկը չանարգուեցաւ։ քանզի քեզի նման փառաւոր մը չի գտնուեցաւ։ Ոչ ոք կրնար, եթէ ուզէր, քեզի պէս անկարող ըլլալ, քանզի քեզի պէս կարող չի կայ։ Դուն կարող եղար անկարող ըլլալ։ ո՞վ կրնայ։ Կարող եղար ըլլալ «Որդին» որ չի գիտեր։

Ոչ մէկը քեզի չափ ցաւ զգաց, քանզի քու սրտիդ նման դիւրազգած, քու սրտիդ պէս սիրազեղ սիրտ ո՞վ ունեցած է։ Քու զաւակներուդ ինայութիւնը ու զլացումը քեզի համար, այլ զեղիւթիւնը աշխարհի համար, կամ իրենց համար։ անոնց ժլատութիւնը, կծծութիւնը քու սիրտդ հանդէպ, ու միտումը, չաշարժէն վառումը ամէն բանի համար՝ բաց ի քեզմէ։ ու, վերջապէս՝ անոնց կորուստը — զաւակներու մահը — քու սրտիդ դառն ցաւերն են։

Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒՈՂ ԱՂՕԹ

«Գլուխս գրասեղանին կոթնցուցած կ'աղօթէի որ Աստուած, եթէ կ'ուզէ որ կատարեմ ինչ որ այն ատեն ինծի պարտականութիւն կը թուէր, ինծի գործութիւն տայ առջեւ եղած փորձին համար։ Եթէ ոչ՝ այնպէս կատարեալապէս անյաջող ելլէի, որ գիտնայի թէ իմ պարտականութիւնս ուրիշ տեղ կը գտնուի։ Այն ատեն աղօթքիս ներշնչած վստահութիւնովը գործիս գացի խաղաղ միտքով»։

Այս պատմութիւնն ընող կինը նստած էր երեսը դարձողական քննիչներուն դարձուցած։ Անոնցմէ ուսուցչի վկայական մը կը խնդրէր։ Մէկ տարուան մէջ կորսնցուցած էր իր այրը, մայրը, քոյրը եւ իր քրոջ այրը, նաեւ իր ստացուածքը եւ առողջութիւնը։ Տարիներէ հետէ ուսուցչի չէր եղած, բայց ապրուստ ձարելու ուրիշ միջոց չունէր։ Անպարտաւորութիւնը պատրաստուեցաւ քննութեան, եւ օրը մօտեցաւ ու ինք շատ վախ ունէր թէ պիտի չյաջողէր։ Նախորդ դիշերը հսկեց իր հիւանդ զաւակին, եւ յոգնած եւ գրգռուած վիճակի մէջ նստաւ երեսը սեւ տախտակին դարձուցած, որուն վրայ լուծուելու խնդիրներ գրուած էին, եւ ինք անկարողութիւն կը զգար մինչեւ անգամ քննութեանն սկսելու։ Այնուհետեւ քանի մը վայրկեան հանգչեցաւ եւ իր միտքը խաղաղեցուց աղօթքով, եւ այդ աղօթքին ի պատասխան իրեն ոյժ եկաւ։ Յետոյ խնդիրները ձեռք առաւ քաջութեամբ։ Առաջինը — ո՛հ, այո, կրնար անոր պատասխանել, Եւ պատասխանեց։ Այնուհետեւ երկրորդ խնդիրին պատասխանը չուտով գրեց թուղթին վրայ մաքուր կերպով։ Երրորդ հարցումը քիչ մը չիփթեցուց զինք, եւ մտածելու ճիգը նորէն սկսաւ գրգռել անոր ջիւղերը։ Բայց նորէն ջանաց ստանալ իր սկսած ժամանակուան հանդարտութիւնը, եւ քիչ

յետոյ յիշեց պատասխանը։ Ուրիշ հարցում մը եւս կար որուն պատասխանը կարող չեղաւ յիշել, բայց զանիկա մէկ կողմ դրաւ առանց միտք յոգնեցնելու, հաւատալով թէ Աստուած հոգ պիտի տանէր արդիւնքին համար, եթէ ինք ընէր իր կրցածը։ Աւելի խնդիրներ կային որոնք գոհուար եկան իրեն, եւ անոնց մէկ քանիին համար չկրցաւ վստահ ըլլալ թէ ուղիղ լուծած էր զանոնք։ Բայց ամէն մէկ գոհարութեան ատեն կը հանդարտեցնէր ինքզինքը նոյն մտածութեամբ, եւ բոլոր կարողութիւնովը կ'աշխատէր։

Երբ երկար եւ յոգնեցող քննութիւնը լնցաւ, ինք յոգնեցաւ, բայց զարմացաւ որ ատկէ աւելի վնաս մը չեղաւ իրեն, եւ հասկըցաւ թէ բոլորովին չէր տկարացած։ Քանի մը օր ետքը իր վկայականն եկաւ։ Լալու աստիճանն ուրախացաւ, վառ զի առաջին աստիճանի վկայական մը տրուած էր իրեն։ Իր աղօթքը գործութիւն բերած էր իրեն։ բաց աստիճան մըն ալ սորվեցուցած էր։ Դպրոցի մը մէջ վարժուէի եղաւ։ Իր առողջութիւնը նորէն ետ եկաւ, շնորհիւ անձնամոռացութեան եւ խաղաղութեան զոր կը վայելէր իր հանապազօրեայ աղօթքին միջոցով։ Իր դպրոցը յաջողութիւն մը եղաւ։ Իր ուսուցչութեան պաշտօնը վարեց յաջորդ տարին, նաեւ յաջորդ տարին, եւ յաջորդող ուրիշ տարիներ ալ, եւ հիմա քսան տարի անցած է անկէ ի վեր։ Իր կարասին ալիւրը չհատաւ։

Ձաւակները չափահաս եղան, եւ ինք մեծ մայր մըն է հիմա, երջանկաբար կը բնակի այն աղջկանը տան մէջ որուն հիւանդութիւնը քունէ զրկած էր զինք քննութեան նախընթաց գիշերը։ Տարիները բերին իրենց հոգեբը եւ թախծութիւնները, բայց մանաւանդ ուրախութիւններ։ Ասոնց ամենուն մէջ յիշած է դասը զոր սորվեցաւ այն միջին ժամուն մէջ երբ աղքատութեան եւ վշտի մէջտեղը դիմագրաւեց քննութեան ուսուցչի վկայական ստանալու համար։ Այդ օրը Աստուածային օգնութիւն հայցած ատենը գտաւ գործութեան աղբիւրը զոր անկէ ի վեր շատ անգամ փորձած է։ Եւ երբեք անյաջող եղած չէ։

Յիշեալ կնոջ փորձառութիւնը հաւատքի եւ գործի օրինակ մըն էր։ Յունական հին առասպել մը խեղճ բեռնակիր մը կը ներկայացնէ որ իր բեռնով մէկտեղ ընկղմեցաւ տիղմին մէջ, եւ իր չաստուածին աղաղակեց օգնութեան համար։ Սա պատասխանն ընդունեց բեռնակիրը։ «Այնպէս տիղմէն ելել, եւ Ձեւս պիտի օգնէ քեզի»։ Այս պատմութիւնը Բրիտանոսէական ճշմարտութիւն մըն է հեթանոսական ձեւի ներքեւ։

ԿՐԱԿԻ ՎՐԱՅ ՔԱԼԵԼ

Կրակի վրայ կամ հրատապ տուարկաներու վրայ քալելը արեւելեան սովորութիւն է, ծագումը անծանօթ։ Տակաւին կը գտնուի Հնդկաստանի, Ճափոնի եւ Ուկրաինայի կղզիներէն մէկ քանիներուն մէջ։ Երբեմն այդ ցոյցին սկսուելէ առաջ քուրմերը կախարդական արարողութիւններ կը կատարեն, յետոյ խնձոյք մը կը տրուի։ Ցոյցն է բոկոտն քալել հրատապ սալայատակի մը վրայ։ Տր. Հ. Մ. Հոքըն սապէս կը նկարագրէ արարողութիւնը, որուն հանդիսատես եղած է Ֆիճի կղզիներէն մէկուն մէջ։

Քաղաքական պաշտօնականներու եւ չոգեանաւային ընկերութեան մը առաջարկութեամբ կղզւոյն մէջ գտնուած փոքրիկ ցեղը համոզուեցաւ հանդէս մը ներկայացնել, եւ քանի մը սպիտակամորթներ, որոնց մէջ կը գտնու-

նուէր Տր. Հոքըն եւս, գացին հանդիսատես ըլլալու: Անոնցմէ մին, կառավարական մէտէորայագէտ մը, հետը ջերմաչափ մը տալու որ մինչեւ 203° (Հ.) կը ցուցնէր: Երբ հիւրերը հասան, հարիւրաւոր ընկերներ հաւաքուած էին հոն: Հնոցը 25—30 ոտք երկայն եւ 8 ոտք լայն էր եւ ունէր պնակի ձեւ: Յատակին ամենէն խորունկ մասը 15 ոտք երկայնութիւն ունէր: Պատրաստութիւնները բաւական առաջ կատարուած էին յապաղում չըլլալու համար, եւ այցելուները տեսան որ քարերը տակաւին ծածկուած էին բոցավառ կրակներով, որոնք վերցուցան անոնց առջեւէն ծայրերը ուռիի դալար ձիւղերէ ձեւացած հանգոյցներ ունեցող երկար ձողերով: Զերմաչափ կրող մարդը այս պատրաստութենէն առաջ փոսին քովերը քաշելով 45° ջերմութիւն արձանագրեց: Քարերուն մերկացուելէն ետքը կախեց ջերմաչափը հնոցին կեդրոնին վրայ, քարերէն 6 ոտք վերէն, եւ սնդիկը 140°-ի բարձրացաւ: Զերմաչափին մասերը իրարմէ բաժնուել սկսան զօդիչ խառնուրդին (էֆիւմ) հալիւն պատճառաւ, եւ գործիքը բոլորովին պիտի աւրուէր, եթէ աւելի թողուէր այն գիրքին մէջ: Թէ ջերմութեան աստիճանը ինչ պիտի եղած ըլլար նոյն իսկ քարերուն վրայ, կրնայ մակարեւորել միայն Տր. Հոքըն կ'ըսէ թէ «ձերմակ (ամենաստատիկ) տաքութեան» աստիճան ջեռացած էին քարերը, եւ թէ անոնց մէջտեղերը մնացած մանր ածուխներէն արձակուած ցած բոցերը կը ցատկընէին անոնց բոլորտիքը:

Մարդոցմէն երկուքը որոնք հնոցին մէջ պիտի քաշէին, քննուեցան Տր. Հոքընէ, իրենց խիզախ գործին սկսելէ առաջ: Իրենց պարանոցներուն եւ մէջքերուն չուրջը տեւեւախիտ ոտներէ մանեակներ կը կրէին անոնք: Անոնց ոտքերն ու սրունքները բոլորովին մերկ էին, եւ դարչապարները կակուղ եւ ճապուկ, որմէ կ'երեւնար թէ միտջուռ կերպով պինդ եւ կարծր եղած չէին տեւէ միջոցով: Հասկնալու համար թէ քիմիական նիւթեր գործածուած էին արդեօք այդ առթիւ, Տր. Հոքըն չվարանեցաւ լզել ընկերներուն ոտքերը: Բայց անոր գիտական նախանձաւորութիւնը բան մը չհասեցաւ: Ի վերջոյ, նշան մը տրուելուն վրայ եօթն ութ ընկերներ որոնք դեր պիտի ունենային ցոյցին մէջ, իրարու ետեւ շարուած, եկան հնոցը եւ յատակի քարերուն վրայ քաշելով հնոցին մէկ եզրէն միւսն անցան: Հոն կէս վայրկեանէն պակաս մնացին: Դուրս ելլելէն անմիջապէս ետքը Տր. Հոքըն նորէն զննեց անոնց ոտքերը, բայց կարող չեղաւ այրուելու կամ բշտելու նշան գտնել: Քանի մը Անգղիացիներ փորձած են կատարել այդ փորձը, անոնցմէ մին ընտելի լնկերութեան կղզիներուն: Եւ կ'ըսէ. «Ես երկտարական ցնցումներու պէս բան մը զգացի, եւ կսկծելու զգացումները ժամերով տեւեցին յետոյ: Բայց միայն այսչափ: Ոտքերուս փափուկ մորթը մինչեւ իսկ չկարծրացաւ կրակէն»: Եւ սակայն քարերն այնպէս սաստիկ տաքցած էին որ ժամ մը յետոյ անոնց վրայ նետուած կանաչ ձիւղեր կրակ առին եւ բոցավառեցան: Դժուար է բացատրել այս բնութեւոյթը: Պատճառը բացատրելու համար գիտական համարուած ոեւէ վարկած առաջարկուած չէ տակաւին:

ՔԱՅԻՐՆԵՐՈՒՆ ԱՌՏՆԻՆ ՕՐԵՆՔՆԵՐԸ

Ան եւ կնոջ պարտականութիւնները որոշ կերպով դժուած սահմանուած են Հաւաւային Ափրիկէի Քաֆիրներուն մէջ: Այլը

չակնկալեր որ իր կինը քրալ, այսինքն խորճիթ, չինէ: Ատիկա իրեն գործն է: Հինգ հարիւրէ մինչեւ հազար թարմ ծառեր պէտք են կոնաձեւ տեսակէ բնակարան շինելու համար, որ գերազանցապէս յարմար է պաշտպանութեան: Երբ այլը կը կանգնէ խորճիթը, այլ եւս կնոջ կ'իյնայ խոտ կտրել, տուն կրել զայն եւ տարին անգամ մը խորճիթին երդիքը ծածկել անով: Կինը հոգ կը տանի ամէն բանի որ պէտք է խորճիթին մէջ, կերակուրը կ'իյնէ, կրակին փայտը կը հայթայթէ, գարեջուրը կը պատրաստէ, որ պզտիկ գործ չէ, վասն զի այրերը չափազանց շատ կը խմեն անկէ: Այս ըմպելին կը պատրաստուի կորիկէ եւ ալիւրէ, եւ թէպէտ մեղմ է, բայց կը գինովցնէ: Մինչեւ մօտ ժամանակներս անոնց մէջ ամէն բեռ գլուխի վրայ կը կրուէր: Զուլուցի կին մը այս կերպով 70 քաշ ծանրութիւն կը տանի: Երբ առաջին անգամ տեսնուեցաւ որ Քաֆիր մը բեռ կը տանէր ձեռքով փոխանակ գլխուն վրայ դնելով տանիւն, Հոլանտացիք Եւրոպական սովորութեան վտանգաւոր ընդօրինակութիւն մը համարեցան այդ բանը: Կիները ցարդ կը մերժեն գետինը փորել ցանքի համար, բայց անպիտան խոտերը կը հանեն: Կինը իր մանկիկը կ'ունակը առած կը պառտի, եւ նոյն ժամանակ կ'օրէ զայն եւ օրօր կ'ըսէ. Երբ մարդ մը մեռնի, անոր այրին կրնայ անոր եղբորը կին ըլլալ եթէ ուզէ: Կինը խորճիթին մէջ կը կենայ, եւ բոլոր զաւակները, նոր ամուսնութենէն ունեցածներն ալ, իր երիցագոյն որդւոյն կը համարուին որ իր հօրը տեղը կը գրաւէ իրեն: Կաշտպան կամ խնամակալ, եւ արտօնեալ է աւելի կրտսեր որդիներուն: Բոլոր շահածները հասարակաց օգտին համար գործածուելու: Այս կերպով երբեմն կը պատահի որ պզտիկ տղայ մը պետ կ'ըլլայ իր մօր եւ իրմէ մեծ քոյրերուն: Եթէ այրիացեալ կինը չուզէ ամուսնանալ իր էրկանը եղբորը (տագրոյ) հետ եւ ուրիշ այր մը առնէ, կը կորսնցնէ իր զաւակներուն վրայ ունեցած ամէն իշխանութիւն, որոնք իրենց հօր խորճիթին մէջ կը մնան:

ԱՅԼԵԻԱՅԼՔ

Ժամացոյցով սպաննուած աղանձն: Ելրըսֆորտէ կը տեղեկագրուի նշանաւոր դիպուած մը: Աղանձն մը աշտարակի ժամացոյցի մը ժամ ցուցնող սլաքին վրայ թառեցաւ եւ քնացաւ: Գնկատելով կամ չիմանալով իր թառնոցին շարժումը, մինչեւ որ վերջապէս մեռաւ ճմուռելով վայրկեան ցուցնող սլաքին միջոցաւ որ աւելի արագ կը շարժի: Երբ աղանձն արթնցաւ ճնշման պատճառաւ, արդէն լաւ մը բոնուած էր: Անոր մարմինն ընդդիմութիւնը վերջապէս կեցուց ժամացոյցը, բայց թռչունին կաղմական մեքենան ալ կեցաւ:

Ինքնաշարժ կաշմած փոխանակ յիշող: Ամերիկացի մը հնարած է երկանիւ ինքնաշարժ կառք մը որ ուրիշ կառքի կրնայ լծուիլ, ինչպէս ձի մը: Կրնաք յիշեալ կաղմածը վարել ձի մը վարելու պէս: Սանձեր կան զանիկա կառավարելու եւ կեցնելու համար: Ո՛ր կողմի սանձը որ քաշուի, կառքը այն կողմը կը դառնայ եւ եթէ երկու սանձերն ալ ամուր մը քաշուին, շարժումը կը կամացնայ: Երկրորդական զոյգ մը սանձեր կան, զորոնք քաշելով անմիջապէս կը դադրի շարժումը: Այս նոր կառքին առաւելութիւնը սա է որ ոեւէ կառքի կրնայ լծուիլ:

Չարագործ կաշապիներ: Մօտերս Անգղիոյ հիւսիսային մէկ քաղաքին լուսնոտութեան հիւանդանոցին ծխնելոյցները քննելու ա-

տեն տեսնուեցաւ որ անոնցմէ մին թաց ձերմակեղէն փոխու 312 ունելի (մանտալ) կը պարունակէր: Զոյգ մը աշխատասէր կաշաղակներ (ալաճա դարդա) վերցուցեր էին ասոնք ամառը լուացարանին պարտէզէն եւ ծխնելոյցին մէջ հաւաքեր էին:

Ռէօնիկէնեան հաւաքայինները մաշեաւ նորոգել: Վիէննայի Բժիշկներու Ընկերութեան մէկ ժողովին մէջ Տր. Քինսլոք ներկայացուց 26 տարեկան մարդ մը որուն մազերը մասամբ նորէն բուսած էին Ռէօնիկէնեան ճառագայթներու կիրառութիւնով: Քանի մը տարիներէ հետէ ճաղատ էր ան, եւ սա կերպով բուժուած էր: Պանկին վրայ բոլորակ մաս մը տառնըհինգական վայրկեան ճառագայթներուն ենթարկուեցաւ վեց անգամ, եւ սոյն դարմանին միջոցով մարդը երկու ամիսէն վերստացաւ իր նախկին խիտ թխագոյն մազերը գործողութեան ենթարկուած մասերուն վրայ: Դեռ անդարման մնացած մասերը կը մնան առաջուան պէս անմազ:

Սորաբէյ. «Ատորագէտ»ը, զոր հնարած է Եուլթըն անուն Անգղիացի մը, հիմա պաշտօնապէս կը գործածուի Բրիտանական բանակին մէջ: Հարաւային Ափրիկէի մէջ կատարուած փորձերը ցուցած են թէ անիկա ընտիր հնարագիտութիւն մըն է պատերազմի համար: Պարզապէս կը բաղկանայ պզտիկ մետաղեայ խողովակէ մը, որուն մէջ իրարու հետ անկիւն ձեւացնող երկու հայելիներ զըրուած են: Երբ ստորագէտը հրացանի մը վրայ կը գործածուի, ժայռերու կամ մանաւորականներու ետեւը գտնուող զինուորին թոյլ կու տայ իր հրացանը անոնց եզրին վրայ դնել եւ ուղղուած ուղղութիւնը անոր տալ յատուկ գործիքով մը՝ առանց ինքզինք թըշնամիին կրակին ենթակայ ընելու: Երբ իւրեւ հետագօտիչ դիտակ գործածուի, ոեւէ մարդ կրնայ առանց տեսնուելու կամ տեսնուելու նշանակ ըլլալու դիտել իր առջեւ կանգնուած խոշոր առարկայի մը բոլորտիքը կամ վրան:

Չուկեր Լ Ժանապի: Ծափոնի թոքիօ քաղաքին մէջ մակընթացութեան բերած շատ մը մեռած ձուկեր առնէսներէ ուտուելով, առնէսները ժանտախտով վարակուեցան ու մեռան: Քննութեամբ ժանտախտի մանրէներ տեսնուեցան ձուկերուն մէջ:

ՄԵԿՆԱԿԵՏԸ

Աւետ. Հայոց Երզրանին սրբաբնիկ եւ Բարեփոխիչ խնդիրը շատ յուզուեցաւ: Մանաւանդ խել մը թարմ գրիչներու դատաւիտութիւն ձօն նիւթ մատակարարեց: Ատենէ մը ի վեր լուսնիւն կը տիրէր այս մասին, եւ ահա Բարեփոխի երկրորդ թուոյն Ազգ. լուրերու շարքին մէջ տեսնուեցաւ հետեւեալը. «... Մասնախումբը պիտի աշխատի սրբագրեալ եւ բարեփոխեալ նոր երգերուն մը ի լոյս բերել: Պիտի աշխատուի նաեւ այս նոր երգարանին մէջ ներմուծել որչափ որ հնար է մեր հին հարց հոգեբուխ եւ ընտիր շարականներէն»: Սոյն լուրը այժմէութիւն կու տայ խնդրոյն եւ հաւանական է նոր բանակուի մը նախաքանք ըլլայ: Արդէն բոլոր Ազգ. օրաթերթերն ու հանդէսները փութացած էին խնդակցական շեշտերով հաղորդել իրենց ընթերցողներուն: Կը գովենք մեր խմբագիր բարեկամներուն ետանդը. դա հաւաստիք մըն է թէ անտարբեր չեն անոնք Բողոք. համայնքին կրօնական շարժումներուն հանդէպ: Շնորհակալիք իրենց:

Քաջ վատահ ենք թէ մերիններէն ոմանք սիրով պիտի ողջունեն այդօրինակ նորոյթ մը իբր յայտարար նշան դարգացման եւ քայլ մը դէպ ի մերձեցում երկու եկեղեցիներու միջեւ: Մենք ալ այդ վարդապետ երազին իրակաւ նացման կը բաղձանք, եւ ատոր տեսչոտ ջատագովը հանդիսացած ենք մեր փոքրիկ ան-

կիւնին մէջ հարկաւ Բայց տարիներու փորձառութիւնը համոզած է զմեզ թէ Երգարանէն Շարականին վերադառնալով սխալ ուղղութեան մը հետեւած կ'ըլլանք ։ ապահովարար այդ չէ Բէն-Կէ-Կը մտադրեալ նպատակին հասնելու ։ Հետեւաբար փափաքելի է մեզ դիտեալ սոյն յետադարձ ուղղութեան շարժումը , եւ մնալով լուսաբանութեան կ'անցնինք քննելու մի քանի կէտեր , որոնք թուի թէ մոռացութեան մատնուած են ։

Մասնախումբը «Բէ-Կէ-Կը» եւ «Բէ-Կէ-Կը» իրաւասութիւնը ունի ։ Իրօք զարմանալի կը թուի մեզ սյդպիսի ձեռնարկ մը ։ քանզի անօրինակ նորութեան մը առջեւ կը գտնուինք ։ Մեր երգարանը թարգմանածոյ եւ ինքնազիր երգերու հաւաքածոյ մըն է , եւ ինչպէս միսիոնարական ուրիշ հրատարակութիւններ ասոնք եւս անստորագիր են ։ Սակայն սա իրաւունք կու տայ կարծելու թէ ասոնք տէր տիրական չունին , հասարակաց Ժողովուրդն են , այնպէս որ ամեն կանոնաւոր իր նորելուկ խելքին հովերէն մղուած ։ ազատ զգայ քմահաճոյքի նշանակ ընելու զանոնք ։ կը հարցնենք դարձեալ ։ Ո՞վ իրաւունք ունի բանաստեղծի մը ներշնչումները բարեփոխելու , անոր սիրտն ու հոգին սրբադրելու ։

Շարականներն ալ ունին իրենց իմաստի խորթութիւնները , դպրութեան եւ տաղաչափութեան արուեստի թերութիւններն ու անհարթութիւնները — ի հարկին պիտի մատնանշենք շատ մը օրինակներ — , բայց ո՞վ համարձակած է ցարդ բարեփոխութեան կամ սրբադրութեան խօշ յաւակնութիւնը ունենալ ։

Շէքսպիր , Միլտոն , Լամարտին , Շիլլեր , Լուտեր եւ այլք եւս բանաստեղծական արտադրութեան մէջ ունեցած են իրենց ժամանակակից լեզուի խորթութիւնները , բայց ո՞վ իշխած է յովտ մը աւելցնելու կամ պակսեցնելու ձեռնամուխ ըլլալ ։ այդ ազգի ձեռնարկ մը «Բէ-Կէ-Կը» պիտի համարուէր պարզապէս ։

Անկլիկերէնի Ամերիկեան նոր ուղղադրութեան համեմատ our յետամասնիկի ւ տառը սղած են բոլոր անով վերջաւորող բառերու մէջ , բայց ջերմեռանդներու — ոչ , ոչ մոլեռանդներու — զգացումները վայրապար վիրաւորելէ զգուշանալով չեն յանդգնած Savoir (Փրկել) բառին ւ տառը սղելու ։ Ուստի շնորհաւորենք մենք զմեզ որ աւելի ձեռնհաս , աւելի յանդուգն զրիչներ ունինք ։ Ո՞վ պատրանքիս ։ Սիրելի է մեզ թելադրել նոյն ձեռնհասութիւնը , յանդուգն փութկոտութիւնը ցոյց տալ նորեր արտադրելու մէջ փոխանակ անպատկառ հպելու հիններուն , փոխանակ կտրատելու , ծայրատելու զանոնք , եւ անհարկի սրբադրութիւններով հրեշտակային երգերը հրէշային քերթութեանց վերածելու ։

Անհրկ «Բէ-Կէ-Կը» ըսինք , քանզի ասկէ առաջ նմանօրինակ ձեռնարկներ եղած են ։ առձեռն ունինք բազմաթիւ օրինակներ , եւ հիշի ու Զորի հարեւանցի բաղդատութեան մը վերջ կը շուարինք թէ կատարուածը Բէ-Կէ-Կըն «Բէ-Կէ-Կը» պէտք է անուանել թէ յոռեփոխութիւն , սրբադրութիւն թէ քմահաճոյք ։ Անհրկի սինականները չեն ներեր որպէս զի յոգնազան օրինակներ մէջ բերենք իբր պերճախօս ապացոյց , ուստի կը խնդրենք ընթերցողներէն որ աղնուաբար հաճին անձամբ բաղդատել 138րդ եւ 363րդ երգերը անոնց բարեփոխեալ ձեւերուն հետ (Քնար Սրբազան , էջ 6 եւ 9) ։ Ինչ հարկ կար 418րդ եր-

գին առաջին տողին Յիսուս բառը Ո՛վ Տէրի փոխելու , որով իմաստն ալ այլափոխուած է ։ Նոյնպէս 414րդ երգը յոռեփոխուած է լիովին ։ հինք՝ Փրկչիս բաղդակներուն մէջ պիտի հանգչի հոգիս . . . նորը՝ Տէր Յիսուսի բաղդաց մէջ պիտի իմ հոգիս հանգչի . . . , եւ այսպէս ։ ։ ։ մինչեւ ։ ։ ։ Հարկ չկայ օրինակները բաղմանելու ։ այդ բովանդակ երգարանը հոս ամբողջով պիտի նշանակէր ։ Այս խնդրով հետաքրքրուողներու համար կէս ժամու բաղդատական քննութիւն մը շատ իսկ է իւրոյ ածելու իրողութիւնը իր բոլոր երանգներուն մէջ ։ Անցնինք ուրիշ կէտի մը ։

Շարականներ ներմուծել երգարանին մէջ , ինչո՞ւ ։ համակերպութեան , ձեւակերպութեան թէ օգտակարութեան տեսակէտով ։ Շարականներու մեծ մասին դէմ ըսելիք չունինք ։ անոնք յիշաւի ճշգրտութիւն եւ ընտիր են , թէեւ միայն անոնց համար որոնք կրնան հասկնալ զանոնք ։ Անոնց նուիրականութիւնը սոսկ աւանդական է մեծամասնութեան քով ։ Հազիւ կը հանդիպուի նոյն իսկ Լուսաւորչականի մը , որ եկեղեցիէ վերադարձին գովէ իր պահիկ մը առաջ լսած շարականը , եւ զարմանալի չէ , քանզի գովելու համար մարդ պարտի հասկնալ , ճանաչել գովելիքը ։ Ընդհանրապէս գովուածը շարականի մը կամ մեղեդիի մը եղանակը , քանանային կամ զարին գեղգեղուն ձայնն է ։ Միթէ անոնք էին նոյն գեղգեղանքները երբ մեր հայրերը կամովին թողելով կամարակապ եկեղեցիները՝ կը դիմէին անշուք վայրեր , ուր Աստուծոյ փրկարար Բանը կը քարոզուէր հասկնալ լեզուով մը , եւ օրհներգութիւններ կ'ըլլային հասկնալ չեղտերով ։ Նոյնը ճշմարիտ է նաեւ այսօր ։ Թէ՛ մայրաքաղաքին մէջ եւ թէ՛ գաւառները երբ պերճախօս — ոչ այնքան արուեստի՝ այլ իմաստի հայեցակէտով — եկեղեցական մը հանդերձեալ ըլլայ քարոզ խօսելու , հասկնալ ոճով մը անշուշտ , սրբավայրին մէջ ասեղ ձգելու տեղ չմնար , մինչ ուրիշ աստիճանի ձգող մը հազիւ կը գտնուի ։ Եւ երբ կը հարցնես բարեկամիդ թէ ինչո՞ւ ուրիշ առթիւ եկեղեցի չհաճախեր , կը պատասխանէ ։ «Եղբայր , տարիներէ ի վեր միշտ ու միշտ նոյն բանը ։ մարդ տաղաւակ կը զգայ միօրինակ կրկնութիւններէ , մանաւանդ եկեղեցի երթալէ ետքը բան մը հասկնալու է գոնէ . . . »

Նարեկը դարերու ընթացքում ամենէն աւելի յեղեղուած գիրքն է , բայց հակառակ իր հոգեհմայ պարունակութեան՝ ինչ գործնական արդիւնք մատուցած է աղօթասէրներու ։ Սակայն փորձով տեսնենք թէ ո՞րքան անյապարար լափեց կրօնասէր — մինչեւ իսկ կրօնի հանդէպ անտարբեր — դասակարգը նոյնին մի քանի գլուխները , երբ անոր գրաբարի անթափանց քօղը մէկ կողմ առաւ «Բասիմ» իր շնորհալի աշխարհաբարոյժ ։ եւ այսօր ակնկառոյց կը սպասուի անոր ամբողջական թարգմանութեան (*) իւրոյս ընծայուելուն ։ Ո՞վ պիտի կարդար արդեօք Գիւսպի Բէ-Կէ-Կընի մէջ հրատարակած ճշգրէ շունչ յօդուածները , որոնցմով իրաւամբ ձեռնարկ կրօնասէր ժողովրդին սիրտը , եթէ անոնք հասկնալի աշխարհաբարով մը խրմբադրուած չըլլային ։

Լրագրութեան պատմութեան ակներեւ յայտնի է թէ հասարակութեան անհասկնալի լեզուով հրատարակուածները ձախողուածներ եղած են պարզապէս ։ Ինչ հարկ հեռուն երթալ ։ Սոյն տողերը գրելու առիթ տուող լուրը հրատարակող Բէ-Կէ-Կընի առաջին շրջա-

(*) Երկարութիւն անոնք Մուշեղ Ծ. վարդապետին ։

նին անյաջողութեան դիւաւոր պատճառներէն մին ալ անոր գրաբարախառն անհարթ ոճը եղած չէ՞ միթէ ։ եւ աներկայ նոյնը պիտի վիճակի նաեւ ներկայ շրջանին , եթէ «Արթի Դէ-Կէ-Կը» ինման անդրձրհեղհեղեան գրաբար քերթուածներու եւ յօդուածներու առջեւ լայն բանայ իր սինակաները ։

Օրաթերթերու եւ հանդէսներու մէջ յաճախակի առանց թարգմանութեան գործածուած Անկլ , Գաղղ , կամ Գերմ . բառեր ո՞րքան անախորժ կը թուին միանգամայն սնամէջ ցուցամոլութեան զաղափարը տալով ընթերցողներուն ։ Ասոնք կարծենք բաւական են հաւաստելու թէ առաջադրեալ նորոյթը զարգացման բարացոյց մը նկատուելու համագումանքէն զուրկ է ի սպառ ։

Նկատառումի ուրիշ կէտ մըն ալ ։ Մինչդեռ մերիններէն ոմանք հասկնալի անհասկնալի վերադառնալու կը հակամիտին , անդին Տէր Յով . Քնյ . Մկրեան ժամագիրքը արդի Հայերէնի կը վերածէ՝ անով գործնական օգուտ մը ընծայելու բարեմտութեամբ ։

Մինչդեռ ծանօթ մասնախումբը Թրքախօս Հայ Աւետարանականներու գործածութեան յատուկ երգարանին մէջ իսկ «Թագաւոր երկնաւոր» ներմուծելու տարօրինակ զաղափարը կ'երկներ , անդին Հայր Բաբէն Թըրքախօս դաւաններէ եղած թախանձանքներու համակերպելով իր բաղմազաղ պաշտօնին խնայեալ վայրկեանները կը նուիրէր Շարականի , ժամագիրքի , Նարեկի եւ այլոց ընտրելագոյն աղօթքները Թուրքերէնի վերածելու , հասկնալիութեան օրհներգութիւններով օժտելու իր ծննդավայրի Հայերը ։

«Պատկի արարողութիւնը գրաբար թէ աշխարհաբար կատարուել է» ի կենսական խնդիրը յուզուեցաւ Բէ-Կէ-Կը . տարւոյ 9 եւ 13-14 թիւերուն մէջ , եւ վերջնային ինպատկ զօրաւոր փաստեր մէջ բերուեցան ։ եւ արդէն շատ մը Թրքաբարբառ գաւառներու մէջ տեսականէն աւելի գործնականը յարգ ստացած՝ նոյն արարողութիւնը Թուրքերէնով կը կատարուի ։

Մինչդեռ Հայ եկեղեցւոյ թէ՛ լուսամիտ առաջնորդները եւ թէ՛ ժողովրդեան ողջամիտ դասը այսպիսի քայլեր կ'առնեն դէպի գործնականը , ինչո՞ւ մենք հակառակ ուղղութեան կը դիմենք ։ Քանի որ չենք ուղեր գրաբար քարոզ լսել , գրաբար աղօթք մատուցանել , Հաղորդութեան , Մկրտութեան եւ պատկի գրաբար արարողութիւն կատարել , էր այսքան ըզձանք գրաբար օրհներգութեանց ։ Իսկ եթէ արձակին եւ բանաստեղծութեան , քարոզին կամ աղօթքին եւ շարականին կամ երգին մէջ կը կենայ տարբերութիւն մը , զոր չենք կրնար զանազանել դժբաղդաբար , թո՛ղ բարեհաճին ձեռնհասները մատնանշել մեզ՝ համոզիչ փաստերով անտարակոյս ։ Սակայն եթէ շահեկան եւ միանգամայն շինիչ կը համարուի «Անհրկ» Բէ-Կէ-Կըն օրհներգութիւն , ինչո՞ւ այդ նոր երգարանին մէջ չենք ներմուծուին նաեւ կարգ մը Անկլ , Գերմ . եւ Գաղղ . երգեր , որոնք շարականներէն ոչ նուազ ներշնչումով հեղինակուած են , եւ որոնք համեմատաբար աւելի հասկնալի են մեր նոր սերունդէն չատերուն եւ նոյն իսկ այս նորոյթի շատագուներուն ։

Մենք կը լռենք հոս ։ Թող այլեւս խօսի Սր . Պօղոս , որուն հեղինակութիւնը անվիճելի է ։ տես Ա . Կոր . ԺԴ . 1-33 , Եկեղեցւոյ Հիմնադիրը իր աղնուացուցիչ , քաղաքակրթիչ սկզբունքներն ու կենարար ճշմարտութիւն-

ները դասակարգելով լեզուով աւանդեց : Հոգիներու փրկութեան գերազոյցն նպատակին իրաւագործման պայմաններէն ո՞րը զոհեց սիրաշահութեան կամ փափկանկատութեան :

Արդ մենք ինչո՞ւ պէտքէս՝ անարժէք նկատումներով կը վերադառնանք Երզրանէն Շարականին՝ փոխանակ անդրադառնալու Անոր, որ պիտի առաջնորդէ զմեզ անծանօթէն ծանօթին, տեսականէն գործնականին, անհասկնալիէն հասկնալիին, որ ցոյց պիտի տայ մեզ բուն ճշմարտեան դէպի զարգացում, դէպի կատարելութիւն, դէպի յԱստուած :

Մարտեան Ե. Վ. Ձ.

ԻՄ ԿԵԱՆՔԻՍ ՊԱՏԿԵՐԸ

Կեանքիս պատկերը պիտի գրեմ Ա. Ե. Տարեի բաժանորդաց եւ Յիսուսի բարեկամաց քաջալերութեան համար :

Ես բնիկ Քղեցի, խօսնակ գիւղն ծնած ու մեծցած, դպրոց եւ դասատու ընաւ չտեսած, միմիայն սիրելի հօրմէս Քերական եւ Սաղմոս, ան ալ ոչխար արածելով, կարգացած, 14 տարեկան Պոլիս գնացած, միջին հաշուով եօթն անգամ Պոլիս գնացած եմ ծառայել չորսական տարիէն աւելի մնալով հոն : Յաջողութիւններս չարաչար եւ անառակութեամբ գործածած եմ : Զեղխութեամբ, ունայնութեամբ, հպարտութեամբ, յիմարութեամբ, թանկազին ժամերս պարապ վատնած եմ :

Այս, իմ սիրելի ու բաղձալի եղբայրներս, օրհնեալ ըլլայ անունը Յիսուսի, որ բարեհաճեցաւ իր մոլորեալ ոչխարը փնտռել ճիշդ այն ատեն որ աւելի թաղուած էի աշխարհի զեղխութեան խորունկ տեղը, այո, ճիշդ այն ատեն որ կը փնտռէի վիճակ մը գտնել եւ անոր արհեստը սորվիլ, ճիշդ այն ատեն սրտիս եւ խղճիս զարկաւ Տէրը, ըսելով թէ Սուրբ Գիրք առնել չես խորհիր եւ այդ բաներ կը խորհիս : Իրօք յանդիմանեց զիս, զարմացայ, յանդիմանուեցայ եւ ամէցայ եւ այն օր իսկ շուտով գնացի, հարցուփորձ ըրի, Ամբրիզան խանը գտայ, մէկ արծաթ հատուցի, Սուրբ Գիրք մը առի : առի Սուրբ Գիրք մը, քաղցրիկ ու անուշիկ գիրք մը, անունը եւ գօրութիւն տուող գիրք մը, տկարը զօրացնող, աղքատը հարստացնող, աղքատացնէ բարձրացնող, մեղաւորն սիրող ու անոր մեղքերը ու անպակասութիւնները լուացող գիրք մը : Սիրելի եղբարք, ասոր անունը Աւետարանն է եւ Աստուծոյ գօրութիւնն է ան : Այս, արցունքով պիտի գրեմ, անկեղծութեամբ եւ պարզօրէն պիտի խոստովանիմ : ատ թանկագին Աւետարանը 14 տարի նորէն չարաչար գործածեցի, այսինքն իմ փառքիս, իմ կամքիս, իմ խելքիս եւ իմ հաճութեանս համեմատ գործածելով, պէտք եղած անունդէն զրկուած ու նորէն իմ օրերս անօթի ու սովամահ անցընելով : Ուրեմն Աստուծոյ Որդին Յիսուս, Պետրոսի նայող Յիսուս, իր գթած աչքով ինձի ալ նայեցաւ : Այս անգամ կենդանի հաւատքին դիտակը չնորհեց ինձի, ճճիի մը : 26 տարի է Աւետարան ընդունած եմ, 12 տարի է որ զիսակը ընդունած եմ, անոր ճրի չնորհիս հիմա կը տեսնեմ իմ մերկութիւնս, կուրուքութիւնս եւ աղքատութիւնս : Կ'ըսեմ, նոյն դիտակով կը տեսնեմ աշխարհային բոլոր խաբէութիւնները, Սատանային հնարքները եւ գօրութիւնները ու մանաւանդ եւ մանաւանդ իմ չար ու խաբեաց ապստամբ սիրտս, կուրքերով լեցուն սիրտս : Յիսուսը ատող, աշխարհը սիրող սրտիս կեանքին պատկերն է այս : Ուստի հիմա նոյն դիտակով աղքատութիւնս դիտած, խաբեաց եւ խիստ չար սըր-

տէս վախցած, միշտ խաչին մօտ կ'ապրիմ : Հոն կը տեսնեմ Յիսուսի կեանքին պատկերը եւ միշտ կը փափաքիմ որ Յիսուսի կեանքին պատկերը ձեռակերպի իմ հոգեւոյ մէջ : Անոր համար կը հաւնիմ հալածանքներու, նախատինքներու, չարչարանքներու : Այո, հաւնեմ եւ եւ ուրախութեամբ կրեմ եմ :

Եօթն ամիս Ռուսաստան ուղտեցայ ուր Բողոքական չկար : Հայածուեցայ, նախատուեցայ : Թուքին իմ վրաս, հող ցանեցին զլիւսուս վրայ, ծեծ կերայ եւ վաղարչապատ բանտարկուեցայ : 18 տարիէն աւելի է, Քղիէն եկած եմ խնուս, խոզու գիւղ, Երկու տարի գրածախութիւն ըրի խնուսայ դաշտ : նորէն հալածեցին, նախատեցին, հայոյեցին, թքին, մազերս փետեցին, գիւղերէն դուրս վաճառեցին : Ասոնք ամէնը շատ սիրով կը կրէի Յիսուսի համար : Յաւիտեանս օրհնեալ ըլլայ անոր անունը որ աս կերպով իմ սրտիս Դադունը եւ բոլոր կուրքերը կտորտեց, փշրեց ու իր խաչին առջեւ խոնարհեցուց : Հիմա կը հաւատամ որ ամէն բան բարիին գործակից կ'ընէ : Հիմա կը հաւատամ որ իր կեանքին պատկերին կերպարանակից կ'ընէ : Կը տեսնեմ Յիսուսի բաց բազուկները խաչին վրայ, կը կանչէ նոր նոր խօսքերով, խոստումներով եւ ուխտերով յիմարները, տկարները, կոյրերը, բորոտները, անօթիները, յոգնածները եւ հիւանդները, որ ամենուն կարօտութիւնները լեցնէ : Իրաւունք ունէր Երանելին ըսելու, Ինչ խղճալի մարդ եմ ես, ո՞վ պիտի ազատէ զիս այս ցաւալի վիճակէն : Ահա խաչին վրայ կ'երեւնայ Աղաւթը, ես ընկեր եղայ ան ամենուն որ Տէրոջմէն կը վախնան : Բաւական տեղեր պտուղեղով շատ բարեկամներ ունեցած եմ : Շատ անգամ կը փափաքիմ որ իմ բարեկամներուս կեանքին հոգեւոր պատկերը գիտնամ : Յուսալով թէ իմ բարեկամներս ալ կը փափաքին իմ կեանքիս պատկերը գիտնալ, խորհեցայ որ եթէ Ա. Ե. Տարեի յօդուած մը տամ, ծանօթներ եւ անծանօթներ պիտի տեղեկանան կեանքիս պատկերին : Քանի մը տարի է որ ամառը պարտէզիս մէջ կ'անցունեմ ժամանակս, իսկ ձմեռը եւ սուրբ օրերը՝ կարգալով եւ աղօթելով : Կարգացած գիրքերս են Ճամբորդութիւն, Սրբոց Հանգիստ, Աստուածապաշտութիւն, Սուրբ Գիրք, Հաւաքումն վկայութեանց եւ Սուրբ Գրոց Բառարան իւր հետ գործածելով :

Խնուսայ դաշտը Աւետարանի գործ սկսած է միայն Բերդ, Չառլմայ, Հարամիկ, խոզու : Սակայն հունձքը շատ եւ մշակը քիչ, չէ թէ միայն քիչ, հապա բաւական ժամանակ է որ ընաւ չկայ : Այդին լքուած է, երկինքէն անձրեւը արդելուած, փուշ ու տատակը խիստ զօրացած : Նախանձ, հակառակութիւն, ատելութիւն եւ անմիաբանութիւն ամէն կողմ : Երանի ու հազար անգամ երանի թէ մարգարէին նման այսօր ինձի հետ ըսէին, Գլուխս ջուր ու աչքերս արցունքի աղբիւր ըլլային : Երանի թէ անաքելոյն նման ինքզինքնիս Քրիստոսէն նոյնիմ սեպէինք մերայիններուն համար : Երանի թէ այսօր առաքելոյն նման, Յիսուսի կեանքին պատկերը իր վրայ առնելով եւ բոլոր եկեղեցիին հողը իր վրայ ունենալով, մէկը ինքզինքը նուիրէր Յիսուսի գործին, զոնէ իւր յըջիկ միայն վեց ամիս դար եւ պտուղէր այս դաշտը : Իրաւ, շատ ցաւալի է, եղբայրներ : Ուստի մոլորութիւնը տիրած է : 25 թէ Աստուծոյ խօսքը հաղուածազիւտ է, այլ բոլորովին սով կայ : Միայն Տօնի օրեր ձիւրի դաւաթով Յիսուսի ծնունդը եւ յարութիւնը կը տօնեն : Եկեղեցի եւ Ժողովարան երթալ չկայ : Աստուած յարգել ու պաշտել չկայ, ըստ առաքելոյն թէ «Չար ժամանակներ պիտի գան մարդիկ պիտի ըլլան անճասէր, արծաթասէր» եւն : Գիտեմ որ գրիչիս տկարութիւնը եւ չարադրութիւնս անբոթելի չեն, վասն զի իմ տարիքէս յայսինի է որ իմ ժամանակս

չկար դպրոց, չկար կրթութիւն : Տարիքս եօթնամասուն է, նշենին ծաղկած, աղօթքին ձայնը տկարացած, անդամներուս կարողութիւնները օրէ օր պակսելու վրայ են : Օրէ օր քայլերս դերեզմանին կը մօտենան : Ապրուստս աղէկ է, ընտանիքս Քրիստոսեայ, վիճակէս խիստ շատ գոհ եմ, որոշեմ եմ, ուխտեր եմ որ ես ու իմ տունս Ենովան պաշտենք, խօսքով չէ, այլ՝ սրտով, հոգեւով, մտքով, պատկերով եւ ստացուածքով : Աս ամէնը իր ոտքին տակ դնելով իր փառաց համար պիտի գործածեմ : Քանի մը պատճառներով խոզուէն տունս բերած եմ Բերդ : Տեսայ այգիին վիճակը, ցաւեցայ, սուգ ըրի, աղօթեցի, ճար փնտռեցի, միջոց գործածեցի, աղջկանց դպրոց մը բացի : Երեք ոսկիէն աւելի իմ քսակէս ծախք ըրի : Փոքր սենեակ մը վարձեցի մինչեւ Չառլմ : Կրթուած, վկայական առած վարժուէի գտած եւ բերած եմ Բաղէշէ : Շատ լաւ կ'աշխատի : Քոռասունէն աւելի աշակերտ ունինք : Աշակերտներու ամառ-թոշակները հաղիւ թէ կը հանեն միայն վարժուէիին ամսականը : Շատ աղաչողներ կան որ իրենց զաւակներ ընդունինք դպրոց : Տեղերնիս փոքր ըլլալուն համար չենք կրնար ընդունիլ : Նոր տարիին օրը հանդէս մը ըրինք : Ճաւալին այս էր որ խիստ փոքր էր մեր տեղը : Հարիւրի մօտ հանդիսական կար, շատ նեղութիւն քաշեցինք եւ բոլոր հանդիսականք խիստ զարմացան, քիչ ժամանակի մէջ այսչափ բան տեսնելով Բերդի մէջ, Հիմա ընդհանուրին բերնի խօսքը այս է թէ այս-չափ տարիներէ հետէ սկսեմ էք աս գործը, շատ անգամ խանդարուեմ է, փշրեմ է եւ հիմնական չէ եղեր եւ մինչեւ այսօր պտուղ տեսնուած չէր : Ուստի, սիրելի եղբայրներս, Տէրոջ տան համար նախանձ ունեցող սիրելիներս, հիմա կը դիմեմ ձեզի որ ձեր փոքր նուէրներով հաճիք այս մասին՝ վատացած եղբայրնիդ քաջալերել : Բաւական տեղ գետին կամ հող քանի տարիէ ի վեր առած ենք : Հին փրկած սենեակ մը ու տուն մը ունինք, 20-30 ոսկեւոյ կարօտութիւն ունինք, որ այդ փրկածը նորոգենք եւ մեծկած սենեակ մը չինենք թէ՛ աղջկանց դպրոց ըլլալու եւ թէ՛ սուրբ օրեր աղօթքի Ժողովը ընելու : Կարնոյ միսինարին դիմեցի : Ստակ չունինք, պատասխանեց : Որովհետեւ կորսնցուցած ենք մեր բարերարները որ շատերուն ծանօթ էին, հիմա կը դիմեմ բարեսիրտ անձանց որ ձեր Տէրը եւ ձեր խիղճը ինչ որ սորվեցնէ ձեզի մեր չէնք մասին՝ բարեհաճիք ձեր փոքր նուէրները զրկել Պոլիս Տր. Ճ. Ք. Կրիչի, որմէ եւս պիտի համարեմ Կարնի Աղաճանեան Յովհաննէս Էփի : Արդէն ինձի ծանօթ բարեկամներ գիտնեն, ուր որ գտնուած եմ՝ սուրբ օրեր կամ պաշտօնապէս եւ կամ ընտանեկան աղօթք ընելու դանց բրած չեմ, եւ միշտ թէ՛ շատ եւ թէ՛ քիչ ունկնդիրներ գտնուած են : Հոս սուրբ օրեր երկու անգամ աղօթքի Ժողով ունինք, 20 հատ մեր մեծ աշակերտներէն կու գան, գրեթէ 20 հատ ալ ծնողքներ կու գան :

Արդարեւ հիմա եղանակը ձմեռ եւ խիստ ցուրտ է, զետիւրը պաղած, կանաչներ եւ ծաղիկներ այրած ու չորցած են, ծառերը կոտիկ առած աճելէ եւ կանաչէ զրկուած, Բնութեան տեսարանը դառն եւ ցաւալի է, աճում չկայ, կեանք չկայ : Ուստի հիմա յատուկ եւ կրկին կրկին կ'աղաչեմ ու կը խընդրեմ որ բոլոր կարդացողներ եւ խօսքներ աղօթեն, խնդրեն, աղաչեն որ մեր սիրելի Հայրը շուտով զարնանային եղանակը բերէ, արդարութեան Արեգակը ծագեցնէ մեր բոլոր Ժողովրդին սրտերուն եւ հոգիներուն վրայ որ ամէն վարմունքով փոխունք եւ կարող ըլլանք Աստուծոյ փառաց համար ապրիլ : Ամէն եւ ամէն : Զեք Եղբայր

Խնուս-Բերդ ՀԱՅԻ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԲԱՐԱՍԵԱՆ

Ե. Բ. ԸՆԿԵՐԱԳՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱԿԵՐՈՐԵԱՆ ԱՂՕՔԻ ԺՈՂՈՎ

Պայպըլ Հառուսի մատրան մէջ ժամը 8ին (Բ. Թ.) : Նիւթ, Կող. Գ. 1 : Իւսկիւտարի Ժողովարանին սրահին մէջ ժամը 7ին (Բ. Թ.) :

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ապրիլ 1/14-ին նամակատունը ծրարներ ընդունելու կամ զրկելու դրութիւնը պիտի հաստատէ եւ թէ այդ ճիւղին յատուկ զիւան մը պիտի բացուի կեդրոնական վարչութեան մէջ։ Մաքսատան պաշտօնեայ մը պիտի գտնուի այդ զիւանին մէջ՝ ժամանակի կորուստ չպատճառելու համար հանրութեան։ Ծրարները երկու կարգի պիտի բաժնուին։ Առաջին կարգին պիտի վերաբերին բոլոր այն ծրարները, որոնց արժեքը չծանուցուի զընկողներէն, եւ որոնց համար վարչութիւնը մէկ ոսկի տուգանք պիտի վճարէ երբ կորսուին։ Երկրորդ կարգին պիտի վերաբերին այն ծրարները, որոնց արժեքը վարչութիւնը կը ծանուցուի եւ որոնց համար հազարին մէկ տուգանք կ'առնուի։ Ասոնց արժեքը վարչութեան համար պատասխանատու պիտի ըլլայ վարչութիւնը, երբ կորսուին։ Բայց ծրարի մը արժեքը վարչութիւնը 50,000 դահն անցնելու չէ։

Հինգշաբթի, Մարտ 1 (Հ. Տ.) Թղթատարական պաշտօնատունը նոր դրոշմաթուղթեր հանեց հրապարակ, եւ ուղղորդեց պիտի տայ զանոնք հին դրոշմաթուղթերուն տեղ։

Նաեւ կը ծանուցուի թէ ձեռնհաս վարչութիւնը ենթամիջին նամակատան մէջ իր ցոյց պիտի դնէ իր ունեցած թուրք եւ օտար նամակադրոշմները։

Վեհ. Սուլթանը Պարսից Շահին երկու պատկերազարդ (ալպոմ) զրկած է այն լուսանկարները պարունակող, որոնք առնուեցան մինչ Ն. Վեհափառութիւնը Կ. պոլիս կը գտնուէր անցեալները։

Մայրաքաղաքիս կալուածներուն ի նորոյ զին կտրելու նպատակով Եւեմտական նախարարութեան կողմէ կազմուած յանձնաժողովին հրամայուեցաւ զաղբեցնել իր աշխատութիւնները։ Սրդէն իսկ կատարուած նոր գնահատումները չեղեալ պիտի համարուին։

Աւստրիոյ Կրաց քաղաքէն տղայոց հիւանդութիւններու մասնագէտ ֆրոֆ. Էշէրլի, որ Ֆիլիպէ հրաւիրուած էր Պորիս իշխանը դարմանելու համար, տեսնելով որ իր փոքրիկ հիւանդը վտանգէ զերծ է, մայրաքաղաքս եկաւ։ Վեհ. Սուլթանին հրամանով անոր ի պատիւ սեղան տրուեցաւ տղայոց Համիտիյէ հիւանդանոցին մէջ, նաեւ երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհուեցաւ։

Երեքշաբթի կէսօրէն ետքը Ա. Կ. Սուլթանը շրջանաւը Ամերիկացի եւ Գերմանացի 300 զբօսաշրջիկներով մայրաքաղաքս ժամանեց եւ մինչեւ այսօր մնաց։

Հիւսիսային հեռագրութիւն վերջին հատուածին, այսինքն Մետինէ Երեքէ երկարող մասին, համար հարկ եղած նիւթերը Աղբըսանդիոյ մէջ հաւաքուած են եւ Մեքքէ պիտի զրկուին շիտտէի ճամբով։ Այդ երկու քաղաքներուն հեռագրութիւն անապատի ճամբուն պիտի հետեւի։

Կայս. Բժշկական վարժարանի տնօրէն Զօր. Բիզա փաշա պիսքիւիի (քրաքըր) գործարան մը բանալու արտօնագիր խնդրեց։

Սրդէնի պղնձի հանքերուն վրայ տեղեկագիր մը պատրաստելու նպատակով հոն զրկուած ճարտարագէտ Մր. Ֆիշըր կը յանձնարարէ գործածել նոր մեքենաներ, որոնց ծախքը պիտի ըլլայ 15,000 ոսկի, նաեւ արդի դրամագլուխը 4,000,000 դահն բարձրացնել,

որպէս զի կարելի ըլլայ տարեկան արտադրութիւնը 2,000 տակառաչափի հասցնել։ Եւեւմտական նախարարութիւնը կը հաւանի նոր մեքենաներու գնման, բայց կը տարակուսի դրամագլուխն աւելցնելու առաջարկին օգտակարութեան վրայ։

Կիրակի Ոսկեղջիւրի եղբրքը Գարապաճի փամիուշտի գործարանին մէջ պայթիւն մը պատահեցաւ եւ հինգ անձեր ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Ասոնցմէ մին նոյն զիշեր մեռաւ։

Աֆղանիստանի Էմիրը, իր որդին եւ Աֆղանիստանի վաճառականներէն մին 17,600 ոսկեղջիւր մը զրկեցին ի նպաստ Հիւսիսային երկաթուղիին շինութեան։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Պուխարայի Մահմետականները 16,800 ոսկի հանգանակած են նոյն նպատակով։

Կարաւան մը որ շիտտէ Երեքէ ուղեւորած է՝ 5,500 ուղտէ կը բաղկանայ, կ'ըսուի։ Եկեղեցականներու փոխադրութեան համար երկու փոքր շոգենաւ սկսած է բանիլ Մեռեալ ծովուն վրայ։

Թահիրէ զադարման դատաւարտուեցաւ։ Սէլանիկի եւ Գոստովայի կուսակալութիւններուն մէջ ժամանակաւ բնակած 1,500 մարդիկ Սոֆիայի թուրք ներկայացուցչին աղերսագիր մը մատուցին եւ խնդրեցին որ իրենց թոյլ տրուի իրենց տեղերը վերադառնալ, քանզի չեն կրնար ապրուստ ճարել Պուլիւրիոյ մէջ։

Երկուշաբթի փողերանոցն սկսաւ մանր դրամ հատանել։

Ըստ Մերթի, Աֆղան բազմաթիւ ուխտաւորներ Օսմ. հպատակութիւն ընդունելու փափաք յայտնած են։

Թուրք թերթ մը կը հաշուէ թէ Դամասկոսէ մինչեւ Մեքքէ Նուիրական Կարաւանին ճամբան 248 ժամ է, եւ թէ երբ երկաթուղին աւարտի, այդ հեռաւորութիւնը երկու երեք օրէն պիտի կտրուի։ Չենք գիտեր թէ օրը միջին հաշուով քանի՞ ժամ կը ճամբորդէ Նուիրական Կարաւանը, բայց եթէ 8 ժամ համարինք, ճամբորդութիւնը 31 օր կը տեւէ։ Դամասկոսի եւ Մեքքէի միջեւ երկաթուղւոյ 11 կայարաններ պիտի գտնուին։

Կրթական նախարարութիւնը չըջաբերականով մը ծանոց մայրաքաղաքիս բոլոր վարժարաններու ուսուցիչներուն թէ իրենց աշակերտները ծեծող եւ անոնց դէմ ծանր լեզու գործածող ուսուցիչներէն խիստ հաշիւ պիտի պահանջուի եւ ըստ օրինի պատժի պիտի ենթարկուին անոնք։

Պատրայի երեւելիներէն Ապտիւր Բահման էֆ. Շաթիւ Արապի ջուրերը մեքենայով բարձրացնելու եւ քաղաքը տանելու արտօնութիւն խնդրած է։

Խիւսափէնտիկարի կուսակալութեան մէջ երկրագործութիւնը ծաղկեցնելու համար որոշուած է 8 հրահանգիչներ անուանել, կուսակալութեան իւրաքանչիւր դաւառակին համար մէկ հրահանգիչ, որպէս զի արդի մեքենաներ գործածել սորվեցնեն գիւղացիներուն։ Այդ հրահանգիչները Հալաբլի վարժարանին չըջանաւարտներէն պիտի ըլլան։ Պրուսայի տիպար դպրոցը ձեռնարկած է այնպէս ընդարձակել իր ընթացքը որ տիպար ագարակին տարածութիւնը երկրագործութեան գործադրուած զանազան դրութիւններուն անբաւական կու գայ, եւ որոշուած է գնել մօտակայ քանի մը ագարակներ։

Մերթի կ'ըսէ թէ Եֆէնիքիներու թանգարանին վերջին բարեփոխումներէն ի վեր այցելուներու օրական միջին թիւը 200 է։

Պաշտօնական գեկոյց մը կ'ըսէ թէ, որովհետեւ Մեք Շուկայի մէջ խանութ ունեցող-

ներ չեն վճարեր նոյն շուկային ամբողջական վերաշինութեան համար եղած ծախքերէն իրենց ինկած բաժինները, անկարելի եղած է նոյն վերաշինութեան առիթով կատարուած հարկերին 9 տոկոսով փոխառութեան համար ունէ գլխամաս վճարել։ Ահա չորրորդ տարին է որ այդ դուժարին տոկոսը կը բանի, եւ պարտքը կընայ ջնջուի միմիայն եթէ խանութի տէրերն իրենց բաժինները վճարեն։ Ուստի կը ծանուցուի թէ այնպիսիներէ որոնք մինչեւ Օգոստոսի վերջը (1317) չվճարեն իրենց բաժինները՝ եռամեայ տոկոս ալ պիտի պահանջուի։

Մերթի կը պատմէ ծովային ցաւալի աղէտ մը։ Եռակայմ նաւ մը, որու նաւապետն էր Ահմէտ էֆ., Աղբըսանդիա առաջը տանելու միջոցին փոթորկի բռնուեցաւ Հոնդուսի մօտերը։ Նաւն սկսաւ ջրով լեցուիլ եւ տասներկու նաւազները մակոյկ մտան յուսալով կղզին հասնիլ թիավարելով։ Բայց գիշերուան մեծ լիսեց եւ անոնք ամէնքը ցուրտէն մեռան։ Անգղիական շոգենաւ մը ծանոց թէ լքուած նաւի մը պատահած է, բայց նաւահանգիստէն զրկուած օգնութիւնն ուշ մնացած էր։ Երբ մակոյկը գտնուեցաւ, բոլոր մէջիները քանի մը ժամէ ի վեր մեռած էին։

Ընկերութիւն մը Գայիշտողիէ Իւսկիւտար եւ Գատըքէոյ ջուր տանելու արտօնութիւն խնդրած է։ Արտօնութիւնը 32 տարւոյ համար խնդրուած է։

Կը ծանուցուի թէ Անգղիացի ճարտարագէտ մը հասած է Պրուսա՝ հսկելու համար Մըխալըճի վիմագրութեան յատուկ քարի հանքը բանեցնելու գործին։ Յիշեալ քարահանքը 225,000 Անգլ. ոսկեղջիւր դրամագլխով Անգղիական ընկերութեան մը վարձուած է։ Կ'ըսուի թէ Գերմանական ընկերութիւն մը Պրուսայի մօտ նոյնպիսի քարահանք մը բանեցնելու արտօնութիւն խնդրած է։

Հինգշաբթի Անտիոքի Ասորոց Պատրիարք Տ. Իգնատիոս Ապտիւր Մէսիի իր փոխանորդին եւ գործակատարին ընկերակցութեամբ Բողոքականներու Ազգայնապետան այցելեց եւ կէս ժամու չափ տեսակցեցաւ Ազգայեան էֆ.ի հետ։

Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը չարաթ բացառիկ նիստ մը ունեցաւ իր գրասենեակին մէջ եւ ստորագրեց եւ զրկեց Պատրիարքարանի կողմէ զրկուած պաշտօնագրին պատասխանը։ Չորեքշաբթի ալ խմբովին Պատրիարք Հօր տունն հրաւիրուեցաւ խորհրդակցութեան համար։ Լրագիրները ծանուցին թէ նոյն Հոգաբարձութիւնը իր միամեայ պաշտօնավարութեան մանրամասն տեղեկագիրն հրատարակած է։ Կեսարիոյ Հայոց Առաջնորդը ծանուցած է Պատրիարք Հօր թէ հանգուցեալ Կարապետ աղա Խուսէյնիւն 3,000 ոսկի կտակած է ազգին, եւ տոկոսն յատկացուցած է Ազգ. ինչ ինչ հաստատութիւններու։ — Թէոդոսիոյ Բաղաքային խորհուրդը որոշած է, կ'ըսուի, գնել եւ քաղաքին սեփականել այն տունը, ուր կը բնակէր հանգուցեալ ծովանկարիչ Յ. Այվազովսքի։ — Ամերիկեան թերթէ մը կ'իմաստանէ թէ մեռած է Պատ. Արախմա Պուլաւանեան, որ շատ տարիներ գործեց Ռոստոմօ, Տարտանէլ եւ Կ. պոլսոյ մօտ ուրիշ տեղեր։ Մահը փեար. 10-ին տեղի ունեցած է փետր. Պ. Տիոնեանի տան մէջ ի Նիւ Եորք։ Մեր հանգուցեալ բարեկամը 70 տարեկան էր։ Սիրով պիտի հրատարակենք անոր կեանքին եւ աշխատութիւններուն մէջ նկարագրականը, եթէ ձեռնհաս ոք հաճի պատրաստելու մեզի զրկել։

Արմաիքի հրապարակ. Անատոլուի ցորեն (կարծր) քաշը 33-34 փարա. Անատոլուի ալիւր (գլորմա) պարկը 73, 74 դահ. Օտեւայի 97, 102, Իպրայիլի երրորդ կարգ 78,80, Ամերիկեան 83-87. Թիֆլիզ (Էնկիւրիւ, Եոզգատ) քաշը 133 16½ դահ., ճերմակ բուրդին կենդինարը 225 դահ., քարիւղ 22½-24½ դահ., Թիֆլիզի չաքար կենդինարը 82, 84, Ռուսական 75, սուրճ պարկը 5-50-6-25 ոսկի. Բրինձ (եգիպտական) պարկը 79½-81, (Բանկուն) 110-113. Բամպակ (Սապոնճա) կենդինարը 315-320 (Մէճիտիյէ 23ի հաշուով), (Ատանա) 283 դահ.։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հարգելի Արտաքին գործերի նախարար Մր. Պալ-
ֆուր Անդրեյ Երեմի. Ժողովին մէջ հա-
տատեց Լորտ Բիշնըրի եւ Զոր. Պոթայի տե-
սակցութեան լուրը: Այդ տեսակցութիւնը
տեղի ունեցած է Միտրլայրի մօտ բլրակի
մը վրայ: Զոր. Պոթա առանձին եղած է, եւ
Լորտ Բիշնըրի ընկերացած է միայն իր ան-
նական քարտուղարը: Տեսակցութիւնը բա-
ւական տեւած է, այլ ելքը չձանուցուեցաւ:
Լորէնցո Մարքէշէ հեռագիր մը կը հաղորդէ
թէ Լորտ Բիշնըրը եօթն անգամ զինադու-
շնորհած է, որպէս զի Զոր. Պոթա խորհրդ-
դակցի Պօէր ուրիշ զօրավարներու հետ: Տե-
սակցութեան մը կատարուած ըլլալն իսկ ընա-
կանապէս յոյսեր զարթոնցած է թէ ի մօտոյ
վերջ պիտի գտնեն թշնամութիւնները: Կըս-
ուի թէ Տը Ուէթ եւ Սթէյն տակաւին ան-
հաշտելի են եւ թէ չեն ուզեր զէնընկէց
ըլլալ երկու հանրապետութիւններուն կա-
տարեալ անկախութեան տարբեր ունէ պայ-
մանով: Սակայն կը կարծուի թէ Պօէր-
ներուն մեծ մասը անձնատուր պիտի ըլ-
լան, եթէ հաւաստիք տրուի անոնց թէ
ընդհանուր ներում պիտի չնորհուի, իրենց
գործերը վերականգնու օգնութիւն պիտի ըն-
ծեալուի եւ Բարեկուսոյ Գլխի ապստամբնե-
րուն պիտի ներուի: Անցեալ շաբթու Թրանս-
վալի արեւմտեան մասին մէջ Լիխթէնպերկի
մօտ բուռն կռիւններ տեղի ունեցան: 1,500
Պօէրներ Զոր. Տըլարիի առաջնորդութեամբ
յարձակեցան Լիխթէնպերկի վրայ, զոր կը պահ-
պանէին 500 մարդիկ, եւ կռիւը օրն ի բուն
տեւեց: Պօէրները քաղաքին մէկ մասը գրա-
ւեցին, բայց յետոյ վանուեցան: Անգղիացի-
ներն ունեցան 16 մեռել եւ 20 վիրաւոր:
Պօէր մեռելներուն մէջ կար Զոր. Սէլիէն,
եւ հօթը Պօէրներ ալ գերի բռնուեցան: Հե-
տեւեալն է Զոր. Ֆրէնչի գործողութիւննե-
րուն արդիւնքներուն ամփոփումը մինչեւ
Փետր. վերջը. 1,000 Պօէր սպանեալ, վի-
րաւոր կամ գերի, 7 թնդանօթ, 850 հրա-
ցան, 190,000 անգամ արձակելու ռազմա-
նիւթ, 6,000 ձի, 241 ջորի, 27,000 ար-
շառ, 173,000 ոչխար եւ 1,700 կառք:
Բրիտիշերի զօրախումբը, որ Բարեկուսոյ
Գլխի գաղթականութեան մէջ մնացած էր,
1,000 հոգիէ բաղկացած կը համարուի, բայց
անոնց ռազմանիւթն սպառելու վրայ է, եւ
իրենք անդադար կը հալածուին Անգղիացի-
ներէն: Զոր. աը Ուէթ Ֆորմիթէ անցաւ
300 մարդով միայն, եւ զնդապետ Փլըմըր
անոր ետեւէն ինկած էր: Մէն մի. Պօէր ե-
րեք ձի ունէր իր հետ: Նախալի գաւառին
մէջ կայս. կառավարութիւնը արդէն իսկ 600,
000 Անգլ. ոսկի վճարած է Պօէրական ար-
շաւանքին ժամանակ ընակիչներուն հետած
կորուստին իրեն վոխարինութիւն: Բէյլի-
թաունի մէջ ժամտախտ ծագած է քանի մը
շաբթի ի վեր: Վարակուողներուն մեծա-
մասնութիւնը ընկնէր են: Մինչեւ կիրակի
վարակուածներուն թիւը 102ի հասած էր,
իսկ մեռնողներունը 22ի:

Մէծ Բրիտանիա. Անցեալ ուրբաթ Պատե-
րազմական նախարար Մր. Պրոտրիք Երեմի.
Ժողովին մատոյց բանակին բարենորոգման
վերաբերեալ ծրագիրը, զոր պատրաստած է
Լորտ Բոպըրթսի հետ խորհրդակցութեամբ:
Կառավարութիւնը տակաւին կամաւոր զին-
ուորագործութեան պիտի ապաւինի եւ պիտի
չներմուծէ Եւրոպական ուրիշ երկիրներու
զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւնը:
Դարձեալ, չխորհուի մեծ յաւելում մը ընել

բանակին վրայ, այլ կ'ուզուի աւելի արդիւ-
նաւոր ու զօրեղ վիճակի մը վերածել զայն:
Ծառայութեան կոչուող զինուորներու հա-
մարումարն է 680,000, որոն 260,000ը պիտի
կազմէ կանոնաւոր բանակը, իսկ մնացեալը
պիտի բաղկանայ զանազան կարգի պահեստի-
ներէ եւ կամաւորներէ: Պիտի գտնուի վեց
զօրաբանակ, չորսն Անգղիոյ մէջ, եւ մէյ-
մէկ ալ Իրլանտայի եւ Սկոտլանդի մէջ, եւ
Կառավարութիւնը կարող պիտի ըլլայ ունէ
ժամանակ 120,000է բաղկացեալ բանակ մը
զրկել օտար երկիր: Սակայն հոգ պիտի տարուի
սպաններու կրթութեան. պատերազմի ժա-
մանակ լաւ պաշտօնավարելու յարմարու-
թիւն ունեցողներ միայն հրամանատարի
պաշտօն պիտի ունենան խաղաղութեան ժա-
մանակ: Ծրագիրը լաւ ընդունելութիւն գտաւ
Անգղիոյ մէջ, բայց Ֆրանսայի մէջ կը քննա-
դատուի, ըսելով թէ Կառավարութիւնը պիտի
չդնէ փնտռուած մարդերը, եւ եթէ գտնէ,
պիտի գտնէ այնպիսի գնով մը, որով Պա-
տերազմական վարչութեան ծախքը աւելի
մեծ պիտի ըլլայ քան զոր կ'ուզէ երկիրը
կրել: Երկուշաբթի եւ երեքշաբթի Լորտե-
րու Ժողովին մէջ վիճաբանութիւն տեղի ու-
նեցաւ պատերազմի ժամանակի յատուկ զին-
ուորական վարչութեան վրայ: Լորտ Ուլլի,
որ Լորտ Բոպըրթսէ առաջ Ընդհ. հրամա-
նատար էր, գանգատեցաւ թէ իր իշխանու-
թիւնը բաւական չէր, եւ թէ հրամանատարի
պատասխանատուութիւնն ունէր առանց մի-
անգամայն անհրաժեշտ իշխանութիւնն ունե-
նալու: Լորտ Լէնտլոտուն, որ նոյն միջոցին
Պատերազմական նախարար էր, ըսաւ թէ
Լորտ Ուլլի իր վերադասութեան եւ հսկո-
ղութեան պատեհութիւնները չէր գործածեր
միօրինակ, այլ անկանոն կերպով, թէ անհրա-
ժեշտ տեղեկութիւններ չէր հաղորդեր Պատե-
րազմական նախարարին եւ թէ թոյլ տուաւ
պատերազմին ձեռնարկել բառնալի դժուա-
րութիւններուն վրայ շատ թերի գաղափար-
ներով: Լորտ Ուլլի ուրիշ առիթի կը պահէ
ինքզինք պաշտպանելու գործը, Բրոք բուն
խնդիրը սա է. Լորտ Ուլլի թէ Լորտ Լէնտլո-
տուն է պատերազմի առաջին մասին մէջ
երեւցած ձախողութեան պատասխանա-
տուն: Ուրբաթ Երեմի. Ժողովն ընդունե-
ցաւ Մր. Պալֆուրի այն առաջարկը, որով
կ'ուզուի Ժողովի նստաշրջանին մնացեալ մա-
սին ներկայ գտնուելու իրաւունքը զսնալ
այնպիսի երեւոյթականներու, որոնք ժողո-
վասրահէն չեն մեկնիր երբ կը հրամայուի որ
մեկնին: Սրահարկէն Կըսէ, զձեռք կրնար թոյլ
տալ որ Երեմի. Ժողովը Աւստրիական Բայի-
սրաթի մակարդակն իջնէ: Առաջին անգամ
է որ Ֆիզիքական ոյժ հարկ եղաւ գործածել
Խորհրդարանին չորս պատերուն մէջ, եւ
պէտք է որ վերջինն ըլլայ այս: Ոչ մէկ տնօ-
րինութիւն կրնայ չափազանց խիստ ըլլալ,
եթէ նպատակն է թոյլ չտալ որ կրկնուի դէպք
մը որ Երեմի. Ժողովին վարկը կոտրելու ա-
ւելի ծառայեց քան զերթէ ունէ ուրիշ դէպք
զոր կարելի ըլլայ յիշել: Այսօր կը սկսին
Երեմի գումար եւ դատահին իրենց ուղեւո-
րութիւնը: Հրատարակուած է անոնց ուղե-
ւորութեան մէկ յայտադրը, որմէ կը տես-
նուի թէ Նոյ. 1ին պիտի վերադառնան Անգ-
ղիա: Առաջին տեղերը ուր կանգ պիտի առ-
նեն՝ ձիւրալթար եւ Մալթա են:

Այլապէս. Գերմանիոյ Կայսր թեթեւ տկա-
րութեան մը պատճառով օտարութեամբ քանի
մը օր դուրս չելլել իր սենեակէն: Սակայն
վստահաբար կ'ակնկալուի թէ զալ շաբթու
դարձեալ պիտի ելլէ: — Լէօ Թոլսթոյ կոմսը,

որ ժամանակակից Ռուս հեղինակներուն ա-
մենէն հանրածանօթն է եւ սովետներու հա-
մար ալ իր մարդասիրական աշխատութիւն-
ներով հռչակաւոր, Ռուս եկեղեցիի անդա-
մակցութեան արտաքսուեցաւ: Կոմսը մա-
նաւոր ինչ ինչ տեսութիւններ ունի, եւ ար-
դէն իսկ իրականապէս զատուած էր իր հայ-
րերուն եկեղեցիէն: — Անգղիական Այլա-
շոգենաւը, որ Կլապօէ մեկնած էր, Սպա-
նիական եզերքին վրայ ինկաւ փոթորիչ մը,
եւ բոլոր նաւազները, թուով 23, խեղդուե-
ցան: Ցամաքի գիտարանին մարդը պայթ-
ման բարձր ձայն մը առաւ, որ կը կարծուի
թէ ձայնն էր կաթնային պայթման, որմէ
ետքը անմիջապէս ընկղմեցաւ շոգենաւը: —
Սպանիոյ խնամակալ Թագուհին, նորընտիր
վարչապետ Սինեոր Սակասթայի խնդրանք
պիտի լուծէ Խորհրդարանը, եւ նոր ընտ-
րութիւն պիտի կատարուի Ապրիլ վերջերը:
Սակասթայի դահլճին մէջ Պատերազմական
նախարար է Զոր. Ուէյլը, որ Սպանիա-
մերիկեան պատերազմին ժամանակ Գուպայի
կառավարիչ էր: Վերականգնող դուքսն ալ,
որ Գուպայոսէ կը սերի ուղիղ գծով, Ծովա-
յին նախարար է: — Սերպիոյ Թագաւորը,
Ֆիլարէ մէկ թղթակցին հետ տեսակցելով,
սապէս բացատրեց թէ ինչո՞ւ ներկայ չգրա-
նուեցաւ իր հօրը յուզարկաւորութեան:
«Բացակայեցայ քանզի, հակառակ խորին
վշտիս զոր զգացի հօրս մահուան համար, չէի
կրնար իրեն վեհապետ մոռնալ իմ Ժողո-
վորդս: Սերպիոյ մէջ հանրութեան զգա-
ցումը սա էր թէ, որովհետեւ որոշուած է
որ օտար հողի մէջ պիտի հանգչի ոսկերտին
անոր՝ որու կորուստը ազգային սուգի առա-
կայ կը կազմէ, ուղիղ է որ հրապարակա-
յին յարգանք մատուցուի անոր յիշատա-
կին ի Պելկրատ, եւ թէ սակայն Սերպ Ժո-
ղովորդը չէ կարող յուզարկաւորութեան
մասնակցիլ առանց իր արժանապատուու-
թեան դէմ գործելու:» — Մ. Պիւֆէ Մ. Տէ-
ռուէտի հրաւերն ընդունեցաւ եւ կը կար-
ծուի թէ ի մօտոյ տեղի պիտի ունենայ մե-
նամարտը: — Երեքշաբթի Միւնիխի մէջ տօն-
ուեցաւ Պալիէրայի խնամակալ եւ գահա-
ժառանգ Լուիսփոլոս իշխանին ծննդեան 80դ-
տարեդարձը: Ներկայ էր Աւստրիոյ Կայսրը,
Գերմանիոյ Կայսրը կողմէ ալ որդին գահա-
ժառանգ իշխանը: Զօրամանքէս մը կա-
տարուեցաւ, եւ երեկոյն խնամակալ իշխանը
հացկերոյթ տուաւ ի պատիւ իր նշանա-
ւոր հիւրերուն: — Գերմանիոյ վարչապետ
Ֆոն Պիւլով կոմսը անցեալ շաբթու Բայի-
սթակին մէջ ատենախօսութիւն մը ըրաւ Անգ-
ղիոյ եւ Ռուսիոյ հետ Գերմանիոյ յարաբե-
րութիւններուն վրայ: Ատենախօսութեան
առիթն էր այն դժգոհութիւնը, զոր Գերմա-
նիոյ Հականգղիական զօրաւոր կուսակցու-
թիւնն յայտնած էր Գերման Կայսրը Անգ-
ղիոյ մէջ ընդ երկար մնալուն համար: Վար-
չապետը պաշտպանեց Կայսր ընթացքն իր-
եւ զորք սիրող դուքսի զգայման, սիրող զոր
Կայսրն ունէր հանդէպ իր հանգուցեալ մեծ-
մօր եւ թագաւոր մօրեղբօր: Գալով Սեւ
Արծուի պատուանշանին որ Լորտ Բոպըրթսի
չնորհուեցաւ, ըսաւ թէ այդ վեհապետական
առանձնաշնորհման յատուկ գործ է եւ վի-
ճաբանութիւն չվերցնէր: Կայսրը ընթացքը
Անգղիոյ մէջ աւելցուցած է բարեկամական
զգացումը, եւ այդ նպատակով Գերմանիոյ
եթէ իրաւունքի հաւասարութեան սկզբունքն
ընդունուի: Եւ Ռուսիոյ անհաճոյ ունէ բանի
առիթ պիտի չըլլայ, քանզի «այս պետու-
թիւնները մեծամեծ չահերով իրարու միա-
ցած են:»

ԳՐԱԾԱԳԱՆ				25	27
Գոնտիտէ				144	75
Բուսիլի Երկաթուղի					
ԳՐԱԾԱ, օտ. ոսկին 100է					
Մէծիտիէ	108	7	Կարդէն	87	29
Մէթալիք	98	20	Գրիսից	51	08
Մանր արծաթ	403		Սիւրբ. ոսկի	440	40
Ռուսիոյ բոլ	90	20	Մանէթ թղթ.	8	58

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅՅԱՅԱՆ
Ֆինանսընթ Ենգուղը, Ամերիգան Խան